

vrtni zvezek

VRTEC

LETNIK 62

UREDIL

VINKO LAVRIČ



V LJUBLJANI, 1951/52

Izdalo društvo Pripravniški dom
Tiskala Jugoslovanska tiskarna

VII, 9, 28137, 7



Vse pravice pridržane.

KAZALO

PESML	Stran		Stran
Albreht Ivan:		Pregelj L:	
Zvon poje	98	Vseh mrtvih dan (s slikami)	34
Jelka in mak (s sliko)	104	Rehar Radivoj:	
Vstajenje	114	Zdaj rože ledene	91
Radostni dan	114	Samec Janko:	
Znamenje (s slikami)	136	Rimska cesta (s sliko)	77
Večer	146	Strniša Gustav:	
Esen:		Jelka	27
Gobe v dragi	25	Svjatoslav:	
Gorinšek Danilo:		Zlata zvezda	14
Mrak	2	Spavaj, spavaj deklica	20
Verne duše	53	Škrat in angel	29
Moj oče	51	Za Krimom	58
Borno mesto Betlehem	66	Jezus prihaja	66
Planine	98	Winkler Venceslav:	
Velika noč	115	Pismo slovenskemu bratu	1
Ni v pirhih	114	Pod hribom	65
Mati-mučenica	125	Primorska legenda	67
Majeva	142	Tisoč zvezdâ	81
Vrabeč hoče biti kralj	146	Sneg zagriuja	82
Kunčič Mirko:		Jutri bomo knjige brali	82
Očka moj je delavec	131	Spavaj, dete	95
Moj očka je kmet	142	Mlada pesem	97
Ločniškar Fr.:		Gorjanska pomlad	129
Bratu	146	Ver-an:	
Maksimov:		Bolečina	51
Radovedna miška (s sliko)	150	Pismo malemu bratu	145
Mali Gregor:		POVESTI, BASNI, LEGENDE, POPISI.	
Domovina govori	49	France Bevk:	
Meško Ksaver:		Nuna Minca	40
Slava Bogú na višavah	66	C. P.:	
Moore Thomas-Griša:		Otrok in puščavnik (s sliko)	10
Poslednja od rožic poletnih	41	Kraljična in solnček (s sliko)	13
Neubauer Franjo:		Same hude nesreče	44
Jutranjica	146	D. D.:	
Pogačnik Jože:		Hči	62
Prvo sv. obhajilo (s sliko)	150	Fatur Lea:	
Polák Janko:		Deklica zmaga dvanajst roparjev	21
Pesem	98	Kdo je največji bedak	24
		Opazuj in sklepaj! (s sliko)	86

	Stran
G. Vida:	
Srečka	154
Gregorič Jože:	
Simon Gregorčič (s sliko)	74
Gruden Josip:	
Kruljeva račica (s sliko)	15
Jalen J.:	
Naša mamica (s sliko)	119
Kmetova Marija:	
Kako smo se vpisovali za skavte	75
Zima	102
Kostanjevec Josip:	
Učiteljeva beseda	28
Kriha:	
O Šmarjetni gori	45
Lasbacher Fr.:	
Verica (s sliko)	17
Mamina solza (s slikami)	151
Maksimov:	
Na sejmu (s slikami)	123
Meško Ksaver:	
Naš Francelj (s sliko)	59
de Maistre Xavier:	
Mlada Sibirjanka (s slikami)	3, 36, 52, 67, 83, 99, 115, 132, 147
Pengov Fr.:	
Zakaj imajo pujski zavite repke?	27
Pucelj Janez:	
Kristofor	120
Radešček Fran.:	
Naš kralj (s sliko)	50
Rojec Fr.:	
Stric je prinesel jabolka	159

	Stran
Slodnjak Ant. dr.:	
Levstik in »Vrteci«	155
Stric boter:	
Naša nova budilka	109
Vodno kolo	126
Žerjav	138
Svjatoslav:	
Divji mož (s sliko)	78
Utva:	
Od kaše do kaše	26
Winkler Venceslav:	
Legenda o mutcih (s sliko)	89
Zbašnik Fr. dr.:	
Fran Levstik (s sliko)	60
X.:	
Možje, ki hočejo	103
Deček, ki noče	108
Najlepše oči	110
Branjevec nekoč	123
Majhen mož, velik junak	135
C. L. N.	141
Junaško dekle	153

IGRE.

Winkler Venceslav:	
Romanje zlatega Jezuščka 42, 55, 70, 92	92
Zakrajšek P. K.:	
Dva računa	105
Drobiž . 30, 47, 65, 79, 95, 111, 127, 143, 159	159
Uganke 32, 48, 64, 80, 96, 112, 128, 144	144
Rešitve . 48, 64, 80, 96, 112, 128, 144, 160	160
Slovstvo (na platnicah).	

POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI



VRTEC

1931 **1-2** 1932

VSEBINA k 1. in 2. številki: Venceslav Winkler: Pismo slovenskemu bratcu — Venceslav: Pesem vrtnarjev — Danilo Gorišek: Mrak-Xavier de Maistre: Mlada Sibirijanka — C. P.: Otrok in puščavnik — C. P.: Kraljična in solnček — Svjatoslav: Zlata zvezda — Josip Gruden: Kruljeva račica — F. Lasbacher: Verica — Svjatoslav: Spavaj, spavaj deklica! — Lea Fatur: Deklica zmaga dvanajst roparjev — Esen: Gobe v dragi — Lea Fatur: Kdo je največji bedak? — Utva: Od kaše do kaše — Gustav Strniša: Jelka — Fr. Pengov: Zakaj imajo pujski zavite repke? — Jos. Kostanjevec: Učiteljeva beseda — Svjatoslav: Škrat in angel — Pouk in zabava — Uganke.

SLOVSTVO.

Družba sv. Mohorja je izdala dve lepi knjižici:

Jože Pogačnik: *Sinje ozare*, zbirko ljubkih pesmic, uvrščenih v štiri značilna poglavja: Jaz — Bog — Zemlja — Clovek. S Pogačnikom je naša poveljna književnost nov in izrazito pozitiven dokaz svoje vrednosti in Mohorjeva družba je izpričala, da bolj in bolj na široko pojmuje svojo nalogo v slovenskem založništvu. Vešana knjižica stane za ude 15 Din. za neude 20 Din.

Ciril Jeglič: *Okrasne spenjavke za vrt in dom*. V tej knjigi so zbrane vse za naše razmere prikladne spenjavke (pojasnjuje jih 52 slik), dano pa je tudi navodilo, kako in kje naj jih uporabljamo, kako oskrbujemo. Cene broš. izvodu za ude 21 Din. za neude 26 Din. vez. 50, oz. 40 Din.

Mladinska matica pov. UJU v Ljubljani pa je izdala za l. 1931 štiri knjižice:

Jos. Ribičič: *Miškolin*, povest za male;

Fr. Bevk: *Lukec in njegov škorec*, povest za mladino;

A. Žerjav: *Kresnice*;

Andr. Škulj: *Vrtnaričice*.

Vsi štirje zvezki so prav lični in vsebina za mladino zelo zanimiva.

Samo 1 Din stane knjižica »Sprehod po Ljubljani pri upravi »Vrta«, Ljubljana, Kolezijska ulica 1. — Priloži naročilu v pismu znamko za 1 Din!

Uprava Vrta (Ljubljana, Kolezijska ulica 1) ima še nevezan Vrtec 1926/27, 1927/28, 1928/29, 1929/30 po Din 14, vezan Vrtec 1922, 1925/26, 1926/27, 1927/28, 1928/29, 1929/30 in vezan Angelček 1921, 1922, 1925, 1925/26, 1926/27, 1927/28, 1928/29 in 1929/30. — V Jugoslovanski knjigarni se dobe poleg navedenih še Vrtec (vezan) 1910, 1911, 1913—1917, 1921—1924; Angelček (vezan) 1895, 1906, 1908, 1912—1916, 1924.

Razpis nagrade. Kot nagrado za rešitev treh zagonetk v Vrtec razpisujemo: primerno mladinsko knjigo, kot si jo rešilec sam izbere, ali vezan Vrtec in Angelček 1922, ali vezan Vrtec in Angelček 1925/26, ali molitvenik »Pri Jezusu« (z zlato obrezo). — Nagrado pa more dobiti le en rešilec, ki ga določi žreb.

Vrtec s prilogo Angelček (10 številok) stane za leto 1930/31 Din 20, Angelček sam Din 5.

Lastnik »Pripravniki dom« v Ljubljani, Urednik in izdajatelj Vinko Lavrič, katehet v Ljubljani, Kolezijska ulica 1. Rokopisi in rešitve naj se pošiljajo na »Uredništvo Vrta in Angelčka v Ljubljani, Kolezijska ulica 1. — Naročnino sprejema »Uprava Vrta in Angelčka« (Vinko Lavrič) v Ljubljani, Kolezijska ulica 1. Čekovni račun uprave ima številko 10.470.



1931 / V R T E C / 1932

Mlada Sibirianka

Venceslav Winkler:

Pismo slovenskemu bratcu.

*Veš, bratec moj,
svet bi pokrtil lahko z božjo roko:
v vsaki pokrajini raste zlato,
največ ga pa v zemlji gori,
kjer sva doma jaz in ti.*

*Veš, bratec moj,
strašno tuje gosli pojo,
skoraj bi moral jokati,
najlepša pesem pa je in še bo
tista, ki poje jo mati.*

*Veš, bratec moj,
čudno nam sekajo žive roke,
pa bi jaz rekel: Nikar ne umriva!
Z novo krojjo napolniva srce,
povejva močno, da živiva, živiva!*

Venceslav:

Pesem vrtnarjev.

Jesen zacvetela je v naših ljudeh.
Vse ure zorijo v poslednji večer.
Ugasla je pesem, umolknil je smeh —
Po cesti potujeta smrt in prepir.

Povsod so mrakovi. Le v mladih zemljah
vsak vrt je prečudno lepo razcveten.
Bog je šel mimo z mladostjo v rokâh,
od njenega vriskanja vrt je zelen.

Čuj, ali si stopil v resnoben večer
in nič več ne poješ in vriskaš, moj brat?
O ostani, prepevaj, noči ni nikjer,
Saj vedno spovrača jesen se v pomlad.

Drevesa ne zruši vsak žalosten puh,
v globoko zemljó korenina hiti.
Kdor je ves božji in dober kot kruh,
lahko v jeseni cvete in zori.

O bratci, bodimo tako, kot Bog hoče:
zarijmo se v zemljo kot zlata drevesa,
razpnimo roke kakor veje pojoče
in rastimo, rastimo v božja nebesa!

Udari, udari, zavriskaj, zapoj,
vse sive megle z mlado roko razbij,
vsem črnim potém napovejmo trd boj —
mi nočemo pustih jesenskih noči!

Danilo Gorinšek:

Mrak.

Most lesen, sred njega križ,
mlad fantič na mostu joče,
gosta tema je pred njim —
mu tam umrl je v mestu očē.

A za njim v prej belo vas
mrak je pal, da stiska dušo:
tamkaj pa pogrebci mu
mater djali so pod črno rušo.

Mrak za njim, tema pred njim —
mladi fant v temo se joče.
Nad vrhovi dan žari —
tam bedí nad njim Bog Oče.



Xavier de Maistre:

Mlada Sibirjanka.

Weč kot sto let je minulo, odkar je mlada deklica peš odšla iz Sibirije v daljni Petrograd, da pri carju Pavlu izprosi pomiloščenje svojemu očetu. O pogumu junškega otroka so takrat toliko govorili, da je imenitna francoska pisateljica napisala o njej celo povest.

Toda ljudje, ki so čudovito potnico poznali, s povestjo niso bili zadovoljni. Dekle je poznalo samo eno strast, ljubezen do ubogega očeta. Sama, brez vsakih pomočnikov in svetovalcev, je našla v junaškem srcu misel za najplemenitejše delo in dobila tudi moči, da je delo izvršila. V oni povesti pa je o njej mnogo zlaganega, toliko, da je že ni več poznati.

Če torej ta povest, okrašena z izmišljotinami ni ugajala, boste najbrž z veseljem brali preprosto zgodbo njenega življenja, ki je dovolj zanimiva, tudi če jo lepša le sama resnica.

Ime ji je bilo Praskovija Lopulova. Oče je izhajal iz plemenite ukrajinske družine, a se je rodil na Madjarskem, ker so se njegovi starši selili. Nekaj časa je služil pri ogrskih huzarjih, toda srce ga je vleklo v materino deželo, v matuško Rusijo, kjer se je oženil. Tudi v svoji domovini je vstopil v vojaško službo in se je vneto bojeval proti Turkom. Sodeloval je pri naskokih na trdnjavo Izmail in Očakov, kjer si je pri vrstnikih s svojim junaštvom pridobil visoko spoštovanje.

Zakaj je bil kljub temu pregnan v Sibirijo, ni dobro znano. Pravdo so zavlačevali in jo tudi skrivali. Nekateri so trdili, da ga je uničilo sovraštvo višjega častnika, ki ga je obdolžil nepokorščine.

Naj bo že s to stvarjo kakorkoli, eno je gotovo, da je bil tedaj, ko se je Praskovija odpravila v daljni Petrograd, že štirinajst let v pregnanstvu. Bival je v Išimu, na meji Tobolske gubernije. Po deset kopejk je dobival

na dan, dodeljen pa je bil tistim kaznjencem, ki so bili obsojeni na javne zgradbe.

Mlada Praskovija je pomagala staršem, kjerkoli je le mogla. Videli ste jo pri vaških pericah, videli s srpom v roki, v hlevu in v hiši. Redna tedenska pot ji je bila iti na trg. Tu je prodajala zelenjavo, sočivje, razne vrste semen in kar je treba kuhinji.

Bila je še otrok, ko so se nesrečni starši morali preseliti v Sibirijo in zato pač ni mogla misliti na boljše življenje. Zato je z veseljem opravljala trdo delo, ki ga je s težavo zmagovalo mlado telo.

Imela je izredno mehke roke. Videlo se je, da so bile ustvarjene za kaj drugega.

Mati se je v skrbeh za revno novo gospodinjstvo vsaj navidezno vdala v bedno življenje. Toda oče je trpel. Od mladosti je bil vajen vsega dobrega, vojaško življenje je bilo živo in polno radosti. Kdo se bo vdajal v voljo božjo, ko se mu po vrhu godi še krivica? Zato ni pomislil, da ga bo pokopalo ravno njegovo obupovanje. Na obrazu se mu je poznalo, kako si žene k srcu kazen in ponižanje.

Res se je trudil, da bi Praskovija ne opazila žalosti, ki ga je razjedala, a kljub temu je bila hči večkrat priča grenkih solza. Bistri otrok jih je opazil skozi špranje v razruvani steni, ki je ločila otroško čumnato od očetove izbe. Zato je pač že zgodaj mogla razmišljati o neusmiljeni usodi očetovi.

Že pred meseci je Lopulov odposlal prošnjo na sibirskega guvernerja zaradi pomiloščenja. A to ni bila njegova prva prošnja. Kolikokrat jo je s trepetom oddal, a mu nikoli niso odgovorili.

Sedaj pa je neki častnik, ki je potoval skozi Išim, prevzel nalogo, da odda in ponese Lopulovo prošnjo do guvernerja in obljubil, da bo prošnjo sam podprl pri guvernerju.

Nesrečni izgnanec se je oprijel novega upanja.

A odgovora tudi sedaj ni dobil. Sleherni potnik, sleherni sel, ki je prihajal iz Tobolska, se je spremenil v novo muko za prevaranega Lopulova.

Nekega dne je prišla Praskovija ravno s polja domov. Mater je našla vso v solzah, oče pa je bil bled, gledal je srepo z motnimi očmi, kakor da bi se mu od žalosti bledlo. Videla je, dasi mlada, da oče zdaj ne goji nobene upanja več. Ko je zagledal od dela trudno Praskovijo, je grenko vzklikal, kazaje na hčerko:

Tale me najbolj boli. Nedoržen otrok, ki mi ga je Bog dal, da prenaša svoje in moje trpljenje. Nesrečni otrok, božja jeza te je poslala, da te gledam, kako hiraš v tem hlapčevskem delu, ki ga nisi zaslužil. Vsakomur je ljubo očetovo ime, meni pa je nebo očetovstvo poslalo za prokletstvo.

Vsa preplašena od groznih besed se je Praskovija vrgla očetu v naročje. Komaj sta ga z materjo potolažili. A nič ni Praskovije do takrat tako pretreslo kot ta očetov izbruh. In prvič so se tedaj vsi trije odkrito pogovorili o obupnem življenju, prvič ji je zrasla pred očmi temna nesreča, ki je zadela očeta, v vsej svoji grozoti.

Imela je tedaj petnajst let. Prvič ji je tedaj šinila v glavo misel, da bi šla v Petrograd carja prosit za očeta. Sama je pripovedovala, da se je ta srečna misel utrnila kakor blisk in prav takrat, ko je opravljala vsakdanje molitve. Neizrečeno je je bila vesela. Od tedaj je stanovitno verjela, da ji je misel podarila sama božja previdnost in je iz tega prepričanja zajemala tudi svoj pogum.

Do tedaj se tudi ni počutila nesrečno v pregnanstvu. Ob tej misli pa je silno zakoprnela po svobodi. Navdala jo je je z nepopisnim veseljem.

da se je od sreče vrgla na kolena in prosila Boga, sama ni vedela zakaj. Zakaj njene misli so bile zmedene, vedela je le, da je v tem trenutku sreča in naj ji je Bog nikar ne odtegne, ko tako srčno kopni, da jo doseže. Že je videla v domišljiji, kako potuje sama čez stepe, sama, pa brez strahu, saj gre v Petrograd, kjer najde vendar srečo. Že pokleka pred carskim prestolom, že je odprla usta in car posluša in oče, oče je pomiloščen. A to je bila domišljija.

A misel na zopetno srečo se je zagrizla vanjo. Naša dobra Praskovija si je izbrala za hišo v gozdu skrit kotiček, kjer se je lahko nemoteno zaplajala v svojo namero. Iskreno je prosila Boga, da jo podpira na poti, da ji da moči in dobrih ljudi, ki ji pomorejo čez zapreke, karšnih sama ne bi mogla premagati. Ker pa se je vsa prepustila tem mislim, je zemarjala svoje delo in starši so ji to očitali. Razodeti pa si svojih načrtov ni upala. Vsakikrat, ko se je bližala očetu z namero, da mu vse pove, se ji je zazdela misel vse preveč drzna, da bi oče kaj takega imel za pametno. Že vnaprej je ubožica vedela, kaj bo.

A odnehala ni. Z iskrenostjo in zaupanjem je v gozdu zopet in zopet molila, zdaj že samo zato, da bi ji Bog podelil pravo zgovornost in potrebne besede, da pregovori očeta in mater. Ko se je vračala proti domači koči, sklene, da bo o tej stvari govorila najprej s tistim, ki ji prvi pride naproti. Želela je, da naleti prej na mater kot na očeta, saj jo je poznala, da je mehkejša od svojega moža. Toda pred hišo, glej, sedi oče na leseni klopici, kadi iz sibirske pipe in premišljuje.

Pogumno stopi hčerka predenj in vneto začne razlagati svoj načrt. Pa kaj! Oče posluša in ne spregovori besede. Posluša, ona pa ga nazadnje prosi, naj ji dovoli potovati.

Resno se drži oče, pokima, ko sam ne ve zakaj, jo prime za roko in povele v izbo, kjer si je mati dala opraviti s kosilom.

»Ženka, dobro novico zate!« je zaklical. »Dobila sva novega mogočnega priprošnjika. Hčerka blagovoli takoj v Petrograd in se radevolje potruji, da bo govorila z našim carjem.«

S tako bridko šalo je nato Lopulov ženi povedal vse, kar mu je Praskovija zaupala.

»Bolje bi storila, da bi prijala za svoje delo, kakor pa, da ti pripoveduje svoje čenče,« je nejevoljno očitala mati.

Dekle, trdno zaverovano v resnobo svojih misli, je pač pričakovala, da se bodo starši nad tem jezili. A proti posmehu se ni oborožila. In kazalo je zdaj, da bo posmeh uničil vse njene nade. Bridko je zajokala.

Oče, ki je bil za trenutek vesel nad otrokom kljub svoji stanovitni zagrenjenosti, se je mahoma zresnil. Grajal jo je zaradi solz, ki so ji nevzdržema vrele po bledih licih, mati pa jo je mehko objela in ji odkazala delo: »Pojdi, pobriši mizo! Nazadnje greš še tudi v Petrograd, kakor te bo volja.«

Ta dogodek je bil dovolj težak in močan, da bi Praskovijo odvrnil od njenega načrta že zaradi očitanja in skoro surovega ravnanja. Toda s časom je pozabila tudi na ponižanje, da so z njo, petnajstletno, ravnali kakor z otrokom. Pogumna zato ni bila nič manj. Led je bil prebit in zopet in zopet je šla v boj. Njene prošnje so bile tako pogoste in tako vsiljive, da jih oče ni mogel več prenašati. Trdo jo je oštel in ji resno velel, naj se ne drzne več o tej stvari govoriti. Mati pa se je ljubeznivo trudila, da bi hčerka spoznala, kaj se pravi za takega otroka potovati v carski Petrograd.

Tri leta so potekla in Praskovija ni prišla do tega, da bi svoje načrte obnovila. Preveč je rada ubogala očeta, že itak vedno mračnega, tudi če ga ni nikdo jezil.

Že je mislila, da je prišel čas, ko z njo ne bodo mogli opraviti tako kot pred tremi leti, ko mati nenadoma zbolí. Dolgotrajna bolezen materina jo je prisilila, da je odgodila svoj načrt za boljše čase.

Ni pa minil dan, ko ne bi bila k rednim molitvam pristavila otroško zaupno prošnjo, da bi oče nekoč vendar privolil. Prepričana je bila, da jo Bog gotovo usliši. Njena vernost je bila nekaj čudovitega. Saj je niso vzgajali v pobožnem duhu. Oče sicer ni bil ravno brezverec, vendar pa se z verskimi stvarmi ni dosti ukvarjal. Mati je bila v tem oziru nekoliko boljša, a je posnemala moža. Tako ni dobila nobenega verskega pouka. Pobožna čuvstva so vrela iz njene duše in kakor od posebne milosti obsijana se je počutila otroka božjega, ne da bi ji kdo o tem govoril.

V teh petih letih po onem ponižanju je Praskovija dorasla in dozorela. Že kot mlada deklica si je v družinskih pogovorih in posvetih prisvojila pametnih, zrelih misli. Ni čuda, da je sedaj svojo najvišjo željo pokazala staršem v drugi luči in z močnejšo besedo.

Oče sedaj hčerine misli ni imel več za otročarijo. Čimbolj je hčer potreboval, z materjo vred, tem bolj goreče sta jo prižemala nase in ji pobijala vsako še tako lepo besedo. To upiranje jo je neizrečeno mučilo. Zdaj ni bil več posmeh, ki jo je uničeval, niso bile grožnje in graja, temveč bile so solze v materinih pa tudi očetovih očeh, ki so ji branile na pot.

»Stara sva že, nobene sreče ni več za naju, po vsi Rusiji ni prijatelja, ki bi naju podprl. Ti, edina tolažba, si upaš pustiti starše v tej puščavi? Se drzneš iti na pot, ki bo lahko še tvoja poguba? In ki bo nama namesto prostosti prinesla grenko smrt?«

Kaj naj reče na taka tarnanja, na te pekoče besede in žgoče solze? Tako hudo ji je bilo, da so se tudi njej udrle solze in je neutolažljivo jokala.

A njena volja je bila neuklonljiva.

Toda pred njo je vstala druga težava in sicer hujša kakor očetovo in materino upiranje. Potni list je bilo treba dobiti. Brez potnega lista nikakor ni mogla iz mesta. Težko, težko pa bo dal tobolski guverner potno dovoljenje, če na toliko in toliko prošenj ni odgovoril.

Praskovija je bila torej prisiljena, da odloži vse druge priprave in vse njene misli so se obrnile zdaj na to, kako dobiti potni list.

Živel pa je v vasi jetnik Nemeč Najler. Bil je sin krojača, ki se je naselil v širni Rusiji.

Nekaj časa je bil ta mož vdinjan pri vseučiliškem profesorju v Moskvi in ta prilika ga je spravila — dobro vemo zakaj — noter doli v Išim.

Mož si je domišljjal, da je brezverec.

Ta vrsta norosti, združena z zelo koristnim poklicem, s krojaštvom, je pripomogla, da so ga spoznali vaščani in izgnanci. Tem je delal obleko, drugi pa so se norčevali iz njegovih predrznosti. Med temi drugimi je bil tudi Lopulov, h kateremu je Najler večkrat zašel. Ko je spoznal verno dušo mladega dekleta, se je norčeval iz njene pobožnosti in jo klical za sveto Praskovijo. Praskovija pa se je namenila, da se bo obrnila nanj zastran prošnje, ki jo je mislila poslati na guvernerja. Upala je, da se bo oče lažje omečil, ko bo videl, da je hči že premagala glavno zapreko.

Nekega dne je zopet spirala na vodi. Že se je pripravljala, da odnese domov in po hišah snežnobelo perilo in se je po svoji navadi večkrat

pokrižala, preden je odšla. S težavo je zavihтела mokro perilo na glavo, pa pride mimo Najler.

Ha, ha!« je pristopil in se brž pričel šaliti. »Vidite, če bi naredili teh znamenj čez obraz nekoliko več, pa bi se najbrž zgodil čudež in perilo bi se samo odneslo domov. Toda dajte mi, hočem dokazati, da so tudi neverniki, ki jih ravno vi tako sovražite, dobri ljudje.«

Prijel je za posodo in nesel do vasi. Po poti grede pa je Praskovija, ki ji je samo potni list rojil po glavi, pripovedovala Najlerju na dolgo in na široko o dobroti, ki jo od njega pričakuje.

Toda, glejte, modrijan ni znal pisati. S težavo je priznal Praskoviji, da se ne peča z znanostmi, odkar se je posvetil krojaštvu. Pač pa ji je povedal za človeka, ki ji bo mogel izpolniti njeno pričakovanje.

Praskovija se je vrnila vsa vesela in se odločila, da takoj drugi dan izkoristi Najlerjev nasvet. Najler pa se je pred družbo bahal z uslugo, ki jo je naredil na čast sveti Praskoviji in ji zato ni bilo treba pričakovati ali pa narediti čudeža. Še druge šale te vrste je klatil, toda odgovor Praskovijin ga je spravil v zadrego.

Kako da ne bi moglo vse moje upanje sloneti na Bogu, našem očetu?« se je ljubko branila. »Glejte, samo trenutek sem ga počastila na vodi, in potem, če perilo ni ravno samo prišlo, ga je pa pomagal prinesiti brezverec. Evo vam čudeže, drugačnega jaz pač nisem pričakovala in ne prosila. Kaj menite, Najler?«

Na te besede se je zasmejala vsa družčina na rovaš krojača, ki je uzałjen nekaj jecljal, da ni tako mislil in tako dalje.

Že v takem majhnem dogodku lahko vidite, kako bistra je bila Praskovija, kako si je znala pomagati. Koliko zgledov bo še, ki dobro kažejo, kako odlično je Praskovijo krasilo to, kar po navadi imenujete prisotnost duha.

Naslednji dan se je podvzivala, da je čimprej govorila z možem, ki ga je nasvetoval Najler. Ta jo je poučil, da mora prošnjo podpisati sama. Ni trajalo dolgo in že jo je pisar naučil potrebnih črk. Ko sta zapisala »Lopulov«, je rekel, da sta že opravila. Porabil je priliko, da je Praskovijini prošnji pridejal še pismo, v katerem je razložil Lopulove zadeve.

Tedaj je Praskoviji odleglo. Zadnje čase je od prevelikih skrbi kar bolehal, a zdaj so bili starši kar očarani, ko so jo videli veselo in živo, kakor še nikoli ni bila. Da se je tako spremenila je bilo pač zato, ker je bila čisto prepričana, da dobi potni list, in je brezmejno zaupala v božje varstvo. Vsak dan se je šla sprehajat na carsko cesto, ki drži v Tobolsk, v upanju, da zagleda hitrega sla. Hodila je mimo pošte, da spregovori s starim pohabljenecem, ki je pošto urejeval in izbral tistih bore malo pisem, ki so bila naslovljena v lšim. A dolgo se ni upala nagovoriti starega nagačivca, ker je po navadi govoril osorno, po vrhu pa se je še norčeval iz njenega potovanja v carski Petrograd.

Šest mesecev je poteklo v večnost, odkar je Praskovija oddala prošnjo za potni list, ko so poklicali Lopulova, češ da je na pošto prispel sel z različnimi pismi. Takoj je tekla tja Praskovija, za njo pa oče in mati. Ko se je prigrasil Lopulov, je prejel zavitek, v katerem, oj, nepopisne srčce, je ležal Praskovijin potni list.

To je bil dan pravega veselja za ubogo družino.

V popolni zapuščenosti, v kakršni so prebili toliko trdih let, je bil ta potni list vendarle znamenje, da so jim vsaj nekoliko naklonjeni. V zavojku pa ni bilo nikakega odgovora, za kar je Lopulov že tolikokrat in tolikokrat prošil. Hči pa je bila zdaj prosta, izgnanske vezi so padle raz nje. Staršem je na tihem takoj postalo jasno, kakšno krivico bi delali

ljubljeni hčerki, če bi jo še dalje proti njeni volji zadrževali v Sibiriji. Lopulov pa je bil zdaj prepričan, da je vsaj on v popolni nemilosti pri guvernerju, ker niti suhega uradnega odgovora ni bilo od nikoder. Toda kaj, to žalostno dejstvo je odtežkalo veselje, da je guverner hotel odjenjati vsaj za hčerin potni list.

Lopulov je spravil potni list in šli so molče domov. Praskoviija ni vpraševala, le molila je polna upanja in hvalila Boga, da je uslišal njeno gorečo prošnjo.

Doma je oče zavil potni list v kos platna in skrbno položil nad svojo obleko, Praskoviija pa je odhitela v brezov gozd in tam kleče premolila celi dve uri. Vdala se je veselju in hvaležnosti, saj je bila prepričana, da je polovica težke naloge že v kraju. In prav nič ni dvomila, da ne bi z božjo pomočjo uspela tudi z drugo polovico.

Karkoli je prišlo na pot, v vsem je videla prst božji. In je rekla nekoč: »Velikokrat sem bila preizkušena, nikoli pa še preizkušano zaupanje v Boga. To ne more nikdar varati.«

Mati sicer ni preveč dala na vraže in ni dosti verjela na tiste dneve, ki menda prinašajo nesrečo, vendar se je vedno branila začeti kako stvar v petek in ni rada videla, da bi se prevrnila solnica. Tako da je bila koncem koucev le precej vražasta, vsaj na videz. Včasih je vzela sv. pismo in kjer se ji je slučajno odprlo, tam je v prvem stavku, ki ga je brala, iskala tisto, kar bi odgovarjalo njeni zadevi in bi moglo biti dobro znamenje. Ta navada pa ni bila zgolj njena, temveč je bila v sveti Rusiji nekdanj globoko ukoreninjena. Seveda, če prvi stavek ni po volji in se ne da z njim ničesar opraviti, iščejo drugega in končno le dobe, kar žele.

Lopulov se je navadil, da je vsak večer na glas bral vsaj eno poglavje iz sv. pisma. Razlagal je ženskama staroslovenske besede, ki jih nista razumeli. Praskoviiji je bilo to jako všeč.

Žalostnega večera sedijo vsi trije samotarci za veliko mizo iz brezovega lesa, na kateri je ležala sveta knjiga zaprta. Oče je že prebral svoj del, nato je zavladala mučna tišina. Čez nekaj trenutkov se obrne hči do matere in, da bi pretrgala mučni molk, je prosila:

»Dajte, odprite sv. pismo, in berite na desni strani enajsto vrsto.«

Mati je rada ubogala in z bučiko odprla knjigo. Naštela je enajst vrst na desni strani in z visokim, tenkim glasom brala sledeče besede:

»Angel božji je pristopil k Hagari in ji rekel: kaj delata tukaj? Se nič ne bojita?«

Kaj naj pomenijo te besede, je bilo tako lahko razbrati, da so spričo hčérine namere kar vsi trije naenkrat vedeli in povedali. Praskoviija je vsa vesela vzela sveto knjigo in jo vroče poljubila.

»To je res čudno,« je vzdihnila mati in pogledala moža.

Oče pa nikakor ni hotel biti istega mnenja in se je krepko uprl takemu vedeževanju:

»Ali mislita, da moremo vprašati Boga, če odpremo to-le staro knjigo, kjer se nam poljubi, in da Bog milostno blagovoli na vaše neumne misli vrh tega še dajati jasne odgovore?«

Nalahko se je obrnil h Praskoviiji in v obraz so se mu zarisale skrbljive poteze:

»Brez dvoma, kaj pa, bo prišel angel, da vaju bo spremljal na poti in vama dajal vode, če bosta potrebni, kaj še? Ali ne čitita vendar, kako nespametno mislita?«

Hči je takoj imela odgovor na jeziku. Kako neki naj upa, da bi se ji kar na lepem prikazoval angel in ji pomagal pri težkem delu!

»A vendar upam,« je bila svojeglavna, »da me angel varuh ne bo nikdar zapustil in da bo moje potovanje tudi takrat uspevalo in napredovalo, ko se bom jaz sama upirala.«

Očeta je premagala do konca ta nerazumljiva vztrajnost in vera; a o potovanju ni spregovoril besede še ves mesec.

Praskovija je utihnila, saj so jo napadle zdaj skrbi popolnoma druge vrste. Zdaj je bila sama sredi gozda, zdaj zopet v svoji čumnatih, zdaj zopet pri delu, nikjer ji ni bilo obstanka. Do staršev ni bila več tako mehka. Vznevoljilo jo je nekoliko, da jo zadržujejo na pol pota, ko oče ji ni in ni izročil potnega lista. Že je zagrozila, da odide tudi brez potnega lista, če ji ga je ne dado, in že je oče trepetal, da stanovitno dekle v resnici izpolni svoje grožnje. Kadarkoli je čez navado izostala z doma, ga je grizlo, češ, morda je pa res odšla.

Nekega dne je nenavadno dolgo pustila stara dva sama doma. Šla je v cerkev, a nazajgrede se je pridružila tovarišici in se razgovarjala na njenem domu ves dopoldan.

Ko je vendar prišla domov, jo je mati jokaje objela.

»Precej časa te ni bilo. Mislila sva, da si naju že kar res za vedno zapustila.«

»Skoro vam bom nakopala to bridkost!« je brez pomisleka odgovorila hči. »In če mi ne izročite potnega lista, kaj kmalu. Obžalovali pa še boste prav zares, da mi niste dali ne potnega lista ne svojega blagoslova!«

Trdo je govorila in se ni zmenila za materino tolažbo. Glas ji je bil žalosten, tako izpremenjen, da je mater živo zbolelo.

Da jo pomiri, je mati takoj obljubila, da se nič več ne upira in da bo takoj odšla ko oče dovoli.

Praskovija je ni prosila več. Saj je njena globoka žalost, ki se je zrcalila na obrazu, zgovorneje prosila, kakor najmilejša prošnja. Lopulov ni vedel, kako naj se odloči.

Neko jutro ga je žena prosila, naj nakoplje krompirja na vrtičku, ki ga je obdelovala pred in za hišo. Mračen, poln otožnih misli, je ubogal, ne da bi kaj rekel. Potem pa se je takoj vrnil in klical Praskovijo.

»Pojdi, pomagaj mi, jaz bom pa tebi!«

Prijel je za motiko in odšel na vrt, Praskovija je stopila za njim.

»Res, oče,« je dejala kar precej, »pomagati moramo v nesreči in upam, da mi bo Bog pomagal storiti vam to, kar upam in po čemer hrepenim in da bo isti Bog tudi omečil vaše srce. Dajte mi potni list, dragi, nesrečni oče! Verjemite vendar, taka je božja volja! Pa vendar ne mislite prisiliti hčere, da vas več poslušala ne bo?«

Ko je tako spretno izvedla novi napad, se je vrgla pred očeta, objela njegova kolena in skušala zbuditi v njem isto zaupanje do Boga, ki je krepilo in podpiralo njo vedno in povsod.

Kot nalašč je pristopila še mati.

In že jo zopet Praskovija roti, naj vendar pregovarja očeta, a dobra žena se ni upala začeti. Toliko močna je bila, da je sama dovolila, a da bi izprosila še moževo dovoljenje, tolikšne moči pa ni imela. Saj ji je bila še lastna obljuba dvakrat pretežka.

(Dalje.)



Otrok in puščavnik.



obra, modra mati je često zasačila razposajenega dečka na laži. Navadni nauki, navadni opomini niso nič zalegli.

»Kaj naj naredim?« je mati potožila sosedam in prijateljicam.

»Veste kaj,« je rekla ena, »moja sestra služi več ur odtođ pri nekem kmetu — tako in tako se pri hiši pravi, v tej in tej vasi — in tam je slišala praviti o puščavniku-čudodelniku, ki zna pomagati za vsako reč, karkoli. Daleč in visoko v gorah biva, pa vendar ga v potrebi marsikdo poišče in obišče. Pravijo, da je grenek kakor planinski mah, a dober kakor kruh. Brez dobrega nauka ali nasveta nihče ne odide od njega. Če hočete, bom pa pozvedela natanko,« je rekla postrežljiva sosedka, »in ga boste lahko obiskali, če že ni odšel v večnost...«

Puščavnik je res še živel. Mati je krenila na pot. Od sile je bilo daleč. Iskati ga je morala po težko dostopnih krajih. A kaj dobra mati ne stori za blagor svojega otroka? — Našla je puščavnika in mu potožila skrb in bol.

»Sestra, le pripeljite k meni vašega otroka,« je rekel puščavnik. »Pa nič mu ne povejte. Videli bomo, kaj nam bo dobri Bog naklonil.« Tako je rekel puščavnik in mati se je vrnila domov.

Vnovič je napravila težko potovanje, a zdaj je šel z njo tudi otrok.

Visoko v gorah je proti nebu kipela strma pečina. Spodaj je bil vhod v puščavnikovo duplino. Vse naokrog je bil gozd, samo visoko, staro drevje, le pred vhodom je bila zelena, solnčna trata. Dobro izhojena stezica je vodila skozi goščavo k trati in k duplini.

Prijazno je pozdravil puščavnik mater in otroka. »Sedita,« je rekel, »trudna sta, od daleč sta prišla.«

Namesto stolov in mize so ležali v votlini široki, težki kameni, ali pa je živa skala molela iz zemlje. Pod nogami pa je bilo mehko, je bil mah.

»Počakajta malo,« je rekel mož in šel dalje v duplino. Bila je globoka, nič se ni razločilo, kam je puščavnik odšel. Kar zmanjkalo ga je v temi.

Dolgo puščavnika ni bilo nazaj. Dečku vse skupaj ni nič ugajalo. Ker mu mamica ni hotela nič pojasniti, kako in kaj, se mu je začelo dozdevati, da velja ta težavni obisk njemu samemu in nikomur drugemu. Neprijazno mu je postalo pri srcu. Utrujenost ga je mučila, a duplina je bila neprijazna in mračna: le nekaj malega svetlobe je od vhoda sem razsvetljevalo bližnjo steno. Nepotrpežljivo gledaje naokrog se je otrok obrnil k materi:

Mama, pojdiva domov, meni tukajle ni čisto nič všeč.«

Komaj pa se je v duplini zgubil glas zadnje besede, kar je nekaj zarenčalo in zamomljalo in dečka streslo in vrglo. Kamen pod njim je oživel in — jezno mrmraje je stekel po duplini in vtonil v temi majhen, siv medvedek. Lep je bil ta medvedek, ali — vse drugo ni bilo nič lepo! Deček je silno zakričal in se matere oklenil. Toda oklenil previdno in pozorno, boječ se, če tudi mati ne sedi na kakšnem medvedu! Strah je bil pa prazen: materin sedež je bil kamenit, živa skala.

Mati je tiho ukazala svojemu srcu: »Bodi mirno!« Sinku je pa rekla na glas: »Molči, otrok moj, kaj pa brez potrebe govoriš...«

S strahom je zdaj deček stal poleg sedeže matere in se tiščal k nji, držeč roko, ki se je ovila okrog njega, in čakal, da se povrne iz mrzle teme čudodelec.

Toda ni ga bilo... Pa je le prišel in pokazal lep glavnik.

»Poglejte, mati, kaj se vse pri meni dobi,« je rekel in nadaljeval: »Je pa tole za deklice, ne za dečke. Če imate kako nespametno dekletce pri vas, vam ta glavnik prav rad posodim. Prodam ga pa ne, posodim pa prav rad. Čudovit glavnik je to! Varuje dušo kakor pes hišo. Če se deklíč zlaže — nerodna reč je to — glavnik začne bosti in siliti v glavo. In ne gre iz las na noben način, dokler ga ne potegne materina roka...«

»Ali za dečke nimate takega glavnika?« je vprašala mati.
Plašno se je ozrl otrok v mater.



»Počakajta, da vidita, kaj se vse pri meni dobi,« je odgovoril počasi in resno starček ter odšel. Vrnil se je kmalu in prinesel hlebček kruha. »Na, jejta in počijta se, dokler ne pridem nazaj,« je rekel. Šel je in ni ga bilo.

Mati je hlebček razlomila in polovico ponudila sinku. Jedla je, otroku se pa ni ljubilo; strah mu ni pustil. Bil je poln bolečih in bodečih misli: skrbelo ga je. Mati mu je prigovarjala, hvaleč kruh, kako je okusen... Deček se je dal prepositi in je ubogal. Nekoliko se je tudi ustrašil, da bi pri puščavniku utegnil priti v zamero, če ne bo maral njegovega kruha. Nevoljen je vzel materi kos kruha iz roke ter ugriznil. — Tisti hip se je kos kruha spremenil. V dečkovih rokah je zatrepetala majhna sova. Udarila ga je s krili po roki in po obrazu, pa odletela v temo...

Lepa je bila ta mala sovica, ali — vse drugo ni bilo lepo!

Deček je vnovič zadržtel in se, sloneč ob materinem ramenu, tiho razjokal. Na glas se ni upal. »Mama, mama, pojdiva domov,« je zaprosil, »pojdiva domov! Vem, zakaj ste me pripeljali semkaj... Nič več se ne bom lagal, nič več... Pojdiva domov!... Mene je strah!«

Mene je tudi,« je pomislila mati. Ukazala pa je svojemu sreč, naj bo mirno, ker je to potrebno za otroka. Rekla je sinku:

»Morava počakati, drugače bo puščavnik hud.«

Takrat je iz teme stopil čudodelec in prinesel v roki svetlo stvarco. »Tudi to je za deklice,« je rekel mož. »Čudovita je tale ovratnica. Prav rad jo vsakemu posodim. Varuje dušo, kakor pes hišo. Če se deklica zlaže, se tele bliščeče jagode stisnejo in stiskajo vrat toliko časa, da sama prizna in pove na ves glas: »Zlagala sem se. Takrat ovratnica odjenja. — Sneti pa deklica sama ovratnice ne more, če ne pomaga materina roka.«

Deček je skril obraz v materino ramo in tiho zajokal.

»Ali za dečke nimate nič takega?« je s težavo vprašala mati.

Deček je zajokal na glas.

»Počakajta, da vidita, kaj se vse pri meni dobi,« je mirno rekel puščavnik in spet odšel. Vrnil se je in prinesel sira. »Na jejta, precej pridem.« Mati je molče prigrizovala sir, otrok se pa sira ni hotel pritekiniti. Ovil je materi roke okrog vratu in milo zaprosil: »Mama, pojdiva domoy, mama, domov! Mene je strah, saj bom dober, saj bom priden!«

Iz teme je stopil puščavnik in prinesel v desnici zopet nekaj bleščečega. — »O, nič posebnega ni tole,« je rekel. Tako je, kakor je bila ovratnica; le nekoliko hujše. Čudovita zapestnica je to. Zlata je in prav zares je vredna težkega denarja. Varuje dušo kakor pes hišo. Tudi ta je za nemodre dekličice. Odkritosrčnim deklicam takihle hudih reči ni treba. Nekoliko sitna reč pa je to. Če se otrok zlaže, kar precej začne zapestnica stiskati in žgati kakor živ ogenj, kakor razbeljeno železo. Hitro je treba steči k očetu in ga prositi: Ljubi oče, odpustite, grdo neresnico sem povedala. — Ravno tako se mora reči in nič drugače. Potem je dobro. K očetu, pravim; mati ne more tu nič pomagati. No, lahko se pa naredi, da tudi mati pomaga...«

»Ali za dečke pa nimate nič takega?« je s težkim srcem še v tretje vprašala mati.

»Počakajta, da vidita, kaj vse se pri meni dobi,« je dejal mož in polagoma spet vtonil v temi.

Komaj je otrok videl, da sta z materjo sama, se je ves obupan in strt vrgel na kolena in začel prositi — — — potok solza mu je priteknel po licih; hišo bi bile odnesle, take debele solze so se udirale in močile, močile...

Materino srce je pa kljub temu ostalo trdno. To srce se včasih ne sme omajati ne omehčati. Kaj vsega mati ne pretrpi za svojega otroka!

Končno je pa mati vendar rekla: »No, pa pojdi in me počakaj zunaj...!« — »Prav gotovo si ne bo upal sam venkaj,« si je mislila mati. Pa se je uštela: otrok je stekel iz votline, kakor bi ga nesel vihar!

Iz teme se je tisti hip pomolila postava puščavnikova. Na brado okrog ust se mu je obesil dobrohoten smehljaj; prazne roke so se na lahno gibale po beli bradi.

»Ali bo zadostovalo?« je vprašal.

»Dobri Bog daj, da bi,« se je razveselilo materino srce v veselem upanju, razumevši puščavnikovo modrost. Vstala je mamica, prisrčno se čudodelcu zahvalila ter odšla za otrokom.

Moder je bil puščavnik. Njegov grenki nauk je dečku vzel veselje do laži. Kako bi ga ne? — »Kdo pa more vedeti, kakšna huda reč bo šele za lažnive dečke, ko so že tako hude za lažnive deklice? In mama bi me gotovo še enkrat peljala tja. Saj jo poznam...« Tako je premišljeval deček in trdno sklenil, pa tudi na glas povedal, da ne bo nikoli več lagal.

»Naka! Puščavnikovih medvedov pa ne maram več jahati in tudi njegovih sov ne bom več pestoval...«

Kraljična in solnček.

Kraljična Cvetka se je s svojo punčko na roki sprehajala po kraljevskem vrtu. Mladost in drobna norost in ljubek košček dostojanstva. Zdaj se je s prstki v sladek pozdrav narahlo doteknila cvetice, ki se je preveč nagnila na belo stezo; zdaj je z roko pošumela v gostem, gladko obstriženem grmiču ob poti. Prišla je pa do samotne gredice. Veselo se je vanjo zagledala in zamislila. Bila je greda po robih zasajena z žlahtnim cvetjem, prostorček v sredi je pa bil prazen. Bržčas je tamkaj vrtnar nameraval še isti dan vsaditi posebno lepo rožo, tako, ki rase brez enakih družic, sama.

Kraljična reče:

»Če kikeriki skoči na plot, ali če skoči kikeriki na kup gnoja: zakaj bi pa kraljična Cvetka ne mogla stopiti na vrh cvetne gredice, a?... Ali bi to bilo res tako čudno, a?...«

Govorjeno, storjeno.

Na okrogli gredici v sredi cvetja stoji otroče s punčko v naročju.

»Na!... Zdaj sem pa res Cvetka. Cvetka na gredici! Če me ugleda vrtnar, bo rekel: 'Tristo zelenih! Kdo je pa potlačil mojo rahlo zemljo?' — A jaz bom rekla: 'Neka Cvetka je tukajle prav tiho rasla.' — Če me iznenadi moja gospodična vzgojiteljica, se bo pač spomnila, kako je meni ime... Zakaj so mi pa izbrali tako ime... Jaz nisem prav nič kriva...«

Vzdignila je kraljična drobno čelo, pa ga na pol mižé nastavila božajočim zlatim žarkom.

»O preljubi solnček, tebi se še ne sanja ne, kako te ima kraljična Cvetka rada...«

— — — — —
Ali ste slišali?

Jaz sem mislil, da bo solnček kar lepo tiho. Samo smehljaj se bo — kakor po navadi. Tudi kraljična je bila takih misli. Misliti se pa pravi nič vedeti. Zgodilo se je pa, da solnček ni maral molčati, nasmejaj se pa tudi ni.

Tako je bilo.

Naglo, z najpridnejšo naglico je poštel biserne kamenčke, ki so v dveh vrstah stali v odprtih Cvetkinih ustih. In nato je vnovič — ni bilo prvič ta dan — poštel z bliskovito hitrostjo še bisere na ovratnici — kdo ve, kolikokrat ta dan jih bo še! Nato šele je kraljični odgovoril s človeško besedo:

»O seveda: 'tako te imam rada' praviš. Mar misliš, da ne vem, da so te besede včeraj in danes slišali iz tvojih ust že desetkrat ali stokrat očka kralj in mamica kraljica in bratec kraljevič in gospodična, tvoja vzgojiteljica?«

»A kanarček v kletki?«



»A papiga na veržici?«

»A tisti zajček?«

»A tisto črno psè, na dolgo kosmato?«

Teh solnčkovih vprašanj je bilo kar preveč.

Kraljična na gredi je pokrila bele kamenčke v ustih z rdečimi ustnicami. Pritisnila je punčko tesneje k sebi. Nehala se je smejati.

Pa je vprašala kratko in odsekano:

»Kako naj pa rečem?«

»Ravno tako!« se je na ves glas zasmel solnček.

Ta hip se je v pesku začul prasket hitrih korakov. Nato pa sopihanje in šum svilene obleke.

Ta nizka osebnica, našopirjena, debeluhasta gospodična, je pa gotovo vzgojiteljica male kraljične?

Mora že biti, kajti vzdignila je Cvetko z gredice. Hudega se ni nič zgodilo. Obe sta bili dobre volje in sta se smejala. In še solnček povrhu. Čeveljčki so pač bili rjavi od prsti in malce umazani, kajti prst je tudi na kraljevskem vrtu rjava in umazana.

Žal je bilo pa meni, ki sem skrivaj poslušal in pisal v svoj zapisnik. Moral sem napraviti piko — konec je bilo lepih reči. Prav žal mi je bilo. Kdo ve, kaj bi bil solnček še ljubeznivega s Cvetko pokramljal? Taka reč se ne sliši vsak dan.



//

Sojatoslav:

Zlata zvezda.

*Onstran zelene goré
zlata zvezda v zarjo gre,
z zvezdo božja Lilija,
mati svetega Boga.*

*Zvezda svetla obstoji
pri vasici hribovski:
»Tukaj čaka rečna mati,
odpeljimo jo v raj zlati!«*

*Dviga Lilija roke,
majki trka na srce:
»I stani, vstani sestra,
gremo k domu vrh neba!«*

*Pa stara majka govori:
»Kako naj ugasnejo oči,
dokler še sinov ni domov
po poslednji blagoslov...«*

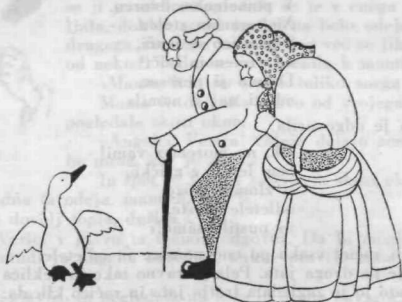
Josip Gruden:

Kruljeva račica.

(Pravljica iz Podkarpatske Rusije.)

Bila sta ded in babica. Živela sta žalostno. Neki dan je rekel ded: »Pojdiva, ženka, v gozd po gobe!«

In sta šla. Babica je nabirala gobe in v grmu je zagledala gnezdece, ki je na njem sedela raca. Babica je rekla dedu: »Poglej, stari, kako lepa raca!«



»Vzemiva jo domov, naj bo pri nas,« je pristavil ded.

Prijela sta jo, pa sta opazila, da ima nogo zlomljeno. Previdno sta jo vzela v roke, prinesla domov, naredila ji gnezdece, nastlala ji s perjem, posadila jo vanje in spet odšla po gobe.

Ko sta se vrnila, sta videla, da je doma vse lepo pospravljeno, kruh pečen, južina skuhana. Vprašala sta sosede: »Kdo je delal za naju?« Nihče ni vedel odgovoriti.

Drugi dan sta šla ded in babica spet po gobe. Ko sta se vrnila, je bilo že skuhano. Spet sta povprašala sosede: »Ali niste nikogar videli?«

Odgovorili so: »Videli smo le neko dekle. Nesla je iz studenca vodo. Bila je zala deklica, samo nekoliko šepala je.« —

Ded in babica sta premišljevala: »Kdo bi neki to bil?« A nista mogla uganiti. Nato je svetovala babica: »Veš kaj, stari? Reciva, da pojdeva po gobe, pa se vrneva, se tu skrijeva in bova pazila. Videla bova, kdo nama nosi vode.«

In napravila sta tako. Postavila sta se za čumnato in čakala, kaj bo. Iz bajte je prišla deklica in je nekoliko šepala. Šla je na studenec.

Ded in babica sta se vrnila domov. Tedaj sta opazila, da v gnezdecu ni račice, ampak vse polno perja. Vzameta gnezdo in ga vržeta v peč.

V tem se je vrnila deklica z vodo. Stopila je v koč, zagledala deda in babico ter takoj pohitela h gnezdecu — toda gnezda ni bilo več. Zaglala je jok.

Hitro sta bila pri njej ded in babica in jo tolažila: »Nič ne maraj, dušica, za hčerko nam boš. Rada te hova imela in varovala kakor lastno dete!«

Deklica je odgovorila: »Do smrti bi bila živela pri vama, da niste sežgala mojega gnezdeca in gledala za menoj. Zdaj pa ne smem več. Naredi mi, ded, preslico in vreteno, pojdem po svetu.« —

Ded in babica sta tožila in prosila, da bi ostala; toda dekllica ni hotela. Napravil ji je ded preslico in vreteno. Vzela je oboje, šla na dvorišče in predla.

Tedaj je priletela jata rac. Zagledale so dekllico in zapele:

»Kje je naša deva,
kje je naša sestra?
V pometenem dvorcu.
Na tesanem stolcu.
S preslico se muči,
na vretenom kuči¹
Dajmo ji peresec,
odleti naj z nami!«

A dekllica je odgovorila:

Oh, ne morem z vami!
Sem letela z grička,
si zlomila nógo,
odletele ve ste,
in pustile sámó!«

Vrgle so ji račici vsaka po eno peresce in odletele.

Priletela je pa druga jata. Pela je ravno tako in dekllica je ravno tako odgovorila. Nato jo je zagledala tretja jata in račico klicala:

»Evo, naša sestra,
naša deva Iva.
V pometenem dvorcu,
na tesanem stolcu,
s preslico se muči
nad vretenom kuči.
Dajmo ji peresec,
odleti naj z nami!«

Deklica je spet odgovorila:

Oh, ne morem z vami!
Ko sem pala z grička,
— sem zlomila nógo,
Odletele sestre,
tu pustile mene!«

Vrgle so ji race vsaka po eno peresce.

Deklica se je spremenila spet v račico in odletela z jato.
Ded in babica sta spet osamela.

¹ Kučati, im = čepeti. (Plet.)

Verica.

Zima.

Sneg je pokril zemljo in je še padal v debelih kosmih. Mama je sedela pri oknu in krpala. Čisto tiho je bilo v sobi. Verica je izza peči opazovala, kako so se narahlo spuščali onstran šip snežni kosmiči na zemljo. In ker jih ni hotelo biti konec, je šla k oknu, se naslonila nanje, da bi od bliže gledala to sanjavo padanje. Kakor da beli metuljčki sedajo na zemljo, se ji je zdelo. Zagledala se je v enega in ga spremljala, dokler se ni vsedel na belo odejo — potem v drugega, tretjega in ... vedno več se jih je usipavalo od nekd. Tedaj se je okrenila k mami:

»Mama, kdo pa siplje toliko snega na zemljo?«

Mama je dvignila glavo od svojega dela in tudi pogledala skozi okno.

»Angelci, Verica! Odejo delajo zemlji, da ji ne bo mraz, ker je zima.«

In spet je Verica zastrmela skozi okno.

»Pa bo hladna ta odeja, mamica, kaj?!«

»Za zemljo dovolj topla, dušica.«

Pa ni šel Verici v glavo ta mamin odgovor. Da bi mogla taka odeja kaj greti, pa četudi ju angelci naredijo, kakor pravijo mama.

»Angelci?«

Dvignila je glavico in pogledala na levo in desno navzgor. Kakor daleč je seglo njeno oko, sam padajoči sneg je videla in nič drugega. Zato je vprašala:

»Mamica, kje pa so angelci?«

»V nebesih, pri ljubem Bogu,« ji je razodela mama.

Vedno bolj skrivnostne so se zdele Verici besede mamine, vedno bolj radovedna je postajala.

»Pri Bogu? Kako pa je tam?«

»Lepo, neizrečeno lepo! In veselo, da kaj!«

»Zakaj pa ne pridejo nič k nam, angelci? Če pa teta Treza večkrat pridejo.«

»Ko jim je pa pri Bogu tako dobro, da si nič ne želijo na zemljo.«

»Zakaj pa jim je tako dobro?«

»Zato, veš, ker so blizu ljubega Boga.«

Verica je pogledala tja gor, odkoder je padel sneg, da bi videla, kako daleč je to, in je nadaljevala:

»Mama, ali smo mi daleč od Boga?«

Mama jo je potožila: »Nismo daleč, a angelci so mu bliže.«

Spet sta molčali, mama zamišljena v svoje delo, Verica v sneg in angelece, ki so bliže Bogu.

Tedaj je Verica narahlo, boječe pozvala mamo: »Mama, jaz bi bila tudi rada bliže Bogu.« Naslonila je glavico na mamino ramo in mehka mamina roka jo je pogladila:

»Potrpi, dete! Tudi ti boš še lahko bliže ljubemu Bogu, toda morala boš biti pridna in čakati, da te pokliče.«



Začudila se je Verica: »Ali Bog pokliče, kadar smemo bliže k njemu? Joj, ko bi mene poklical!«

Maj.

V nedeljo popoldne je sedela mama pred hišo in brala iz knjige.

»Mama!« jo je naenkrat prekinila Verica. »Glejte cvetice! Poln travnik jih je. Rdeče in bele in modre; vsake barve!« Pomladno vesela je prihitela Verica s travnika, kjer je z velikim veseljem natrgala cvetja cel šop.

»Mama, kdaj ste jih pa nasejali po travniku? Ali tokrat, ko ste sadili tulipane na gredi?«

»Ne,« pravi mama Verici, ki misli, da vse pomladno cvetje vsejejo ljudje. »Nisem jih vsejala jaz. Angelci božji so jih vsejali, da bi se jih mi veselili.«

Debelo gleda Verica mamo. Nikdar še ni slišala, da bi angeleci kaj sejali; po travnikih že celo ne. Zato vprašuje dalje:

»A kdo jim je dal seme?«

Mama zapre knjigo, ker vidi, da ne bo Verice kmalu odpravila. Nato ji razloži:

»Vidiš, to je tako. Angelci so zmiraj blizu Boga in ga radi imajo. Zato kar hitro ubogajo in store, ako jim Bog kaj naroči. Ko je skopnel sneg in so začeli travniki zeleneti, jim je dal Bog semena od različnih cvetic in jim naročil: »Pojdite in posejte to seme po travnikih, da bo vzcvetelo v kras zemlji in v veselje ljudem«. Angelci so ga ubogali iz vzrastlo je cvetje, ki ga imaš v rokah.«

Verica se je usedla k maminim nogam in položila svoj šopek v njeno naročje. Samo en cvet je obdržala. Zagledala se je v njegove bele cvetne lističe in jih začela drugega za drugim trgati. Slišala je namreč, da cvet z zadnjim lističem pokaže, kam bo prišel človek po smrti.

Štiri lističe je odtrgala, pa je spet vprašala: »Kdo pa je te lističe tako lepo vsadil enega poleg drugega?«

»Tudi to so storili angelci,« ji je odgovorila mama. Ko mi ponoči spimo, pridejo z nebes angelci z zlatimi kanglicami, pa vse cvetice lepo zalijejo. Potem pa uravnajo njihova stebelea in lističe.«

Verica je pozabila na svoj cvet in na igro. Postala je spet pozorna na angelece: »Ali so to tisti angelci, ki so blizu Boga, kakor ste pravili enkrat?«

»Da prav tisti. Samo pridejo, da izvršijo, kar jim je Bog naročil, pa se spet vrnejo k njemu. Najrajši so pri njem.«

Sedaj se je Verici spet vzbudila želja, da bi bila blizu Boga: »Mamica, jaz bi bila pa tudi rada angelček, da bi bila zmiraj pri Bogu. Kaj ne, saj me bo poklical, ko bom smela k njemu?«

Pa je spet vzela v roko cvet in trgala list za lističem, pa ponavljala: pekel, vice, nebesa — pekel, vice, nebesa... Ko je utrgala zadnji listič, je rekla: nebesa!

Poletje.

Tudi za Verico je vroče sonce pripekalo, da ni vedela, kam bi se djala. V mehki travi, na robu sence košate jablane si je končno našla mesto. Trava naj ji bo postelja, mehki ročiči vzglavje, senca jablane pa odeja. Na tej postelji ležeč se je zagledala v sinje nebo in modrovala v nebesih in o angelcih in o Bogu.

»Ko bi se zdajle odprla tista sinja stena tam daleč zgoraj! Vsaj toliko, da bi se odprla, da bi videla, kako je tam zgoraj! Da bi videla tiste angele,

ki steljejo pozimi sneg na zemljo, in one, ki sejejo ponoči cvetična semena in iz zlatih kanglic zalivajo cvetice in njih cvetje uravnavajo!«

Fa se ji je zazdelo, da se je to sinje nebo približalo in da stoji pred majhnimi vrati. Odpró se in pred njo stojita dva angela. Prijazno jo nagovorita: »Pozdravljena, Verica! Pridi popeljeva te bliže k Bogu!« Vzameta jo medse, primeta za roke in jo vodita skozi nebesa. Kaj čuda tukaj vidi in sliši! Godbo, vse lepšo ko zadnjič v cerkvi ali pri sosedovih, ko so imeli svatbo. Petje! Mama niso nikdar tako lepo zapeli. In vse polno angelov, svetlih ko solnce, lepih ko rože! In jih sliši moliti vedno isto molitvico: svet, svet, svet! Pa vendar se ji zdi ta pesem tako čudno lepa. Sama pa šepete: »K Bogu, k Bogu, k Bo...«

»Verica!« jo je poklicala mama. Tedaj je vztrepetala, dvignila glavo in spoznala, da je sanjala o nebesih, o angelcih, da je bila le v sanjah bliže Boga.

Gorko ji je bilo pri srcu, na poti v hišo pa jo je nekaj stresel mraz. Na zemlji, od dežja premočeni, je potna ležala.

Jesen.

Hladno je že postalo. Jutranja slana po tratah je oznanjala, da se bliža čas, ko bo zemlja spet rabila odeje.

Verica je že mnogokrat potožila mami, da jo boli glava, Mama so bili v skrbeh, kaj to pomeni. Ko je čez nekaj časa začela pokašljevati in tožiti, da jo tudi zebe, in spet, da se poti, so jo spravili v posteljo. »Tako! Lepo leži, jaz ti bom pa skuhalo čaja,« so dejali, »pa bo spet dobro.« Pa ni bilo dobro. Glava je Verico bolela in spet jo je kuhala vročina in zjutraj je bila vsa potna.

Poklicali so zdravnika. Zdravnik je tolažil mamo, da ne bo nič hudega, a vendar tudi resno svaril naj pazijo na deklico, ker bi lahko dobila jetiko. Morebiti jo je takrat že imela? V par dneh se je namreč izkazalo: Verica je jetična.

Mama je molila vsa v skrbeh in prosila Boga, da bi Verica ozdravela. Obljubila je, da jo bo peljala v zahvalo k Materi božji v Petrovčce. Stregla je Verici, kolikor je mogla. Toda zdelo se je, da je vse prizadevanje zastoj.

Ko je mati nekega večera sedela ob Veričini postelji, z desnico na njenem vročem čelu, jo je deklica naenkrat poklicala: »Mama, štiri peruti ima. Zakaj pa ima štiri peruti?«

Mama ni razumela, o kom dekle govori. »Kdo pa, Verica?«

Ni dobila odgovora.

Po kratkem molku je deklica spet dejala: »Zakaj zapirata vrata? Samo malo bi pogledala.«

»Moj Bog, blede,« je spoznala mama in bila še bolj vznemirjena.

In Verica je bledla vso noč o angelih in cveticah. Za par trenutkov je revica zatisnila oči, pa spet začela govoriti. A nič več se ni odzvala mami, na nobeno vprašanje ni odgovorila.

»Ljubi Bog, usmili se me! O Mati božja, prosi za mojo Verico!« je molila mama.

Šele proti jutru se je deklica pomirila in zaspala. Ko je pa solnce pogledalo skozi okno, jo je vzbudilo. Vse sile je zbrala, da bi se dvignila v postelji. »Mama,« je rekla s komaj slišnim glasom, »solnce, solnce!« S trepetajočo blede ročico je pokazala proti oknu.

»Da solnce, Verica! Zdaj ti bo bolje. Še par dni, pa boš spet šla ven na solnce.«

»Ne, mama. Rajši k Bogu!« Lesketajoče oči je uprla v strop. »Ali ste slišali? Ljubi Bog me je poklical. Sedaj smem bliže k njemu. — Angelci ...

Sedaj je utihnila. Začela je počasi zapirati očesca, ustnice pa so se narahlo širile v sladek smehljaj.

Vroče solze so padle mami na Veričino roko.

»O Verica, Verica! Ali si res odšla k Bogu?«

//

Sojatoslav:

Spavaj, spavaj deklica!

Spavaj, spavaj, deklica,
in zapri oči vesele,
v sanjah pride mamica,
pojdeti čez trate bele.
Rahlo dvigneta roke,
se drevesa sklonijo,
tiho dvigneta oči,
svet ves v zvezdah zagori.

Spavaj, spavaj, deklica,
trudne zagrni oči,
v sanjah pride mamica,
pesmico zapojeta:
Pojdimo na božjo pot,
oj na daljno, težko pot,
kjer je velik, svetel grad,
kjer prebiva Jezus zlat.

Prav narahlo in lepo
na gradič potrkamo:

»Jezus božji, ali spiš?« —

Kam si spravil težki križ?« —

— »Truden sem, ne morem spati,

težki križ stoji pred orati.

Zmeraj se umika svet,

sam ga nosim lisoč let.« — — —

Deklica zmaga dvanajst roparjev.



ila je gostilna blizu Ljubljane in v njej natakari-
karica mlada Nežika. V to gostilno je prihajalo
dvanajst studentov. Pravili so natakarici, da ima-
jo grad v Udnem borštu, da so zelo bogati in da
si bo izbrala lahko lep dar, če jih pride obiskat.
Samo pove naj, kdaj pride, da napravijo gostijo.

Dolgo so vabili študentje to Nežiko, pa je
niso privabili. Nekoč sta šla pa gospodar in go-
spodinja te gostilne v Ljubljano. Nežika je tisti
dan zaprla hišo in se res napatila v Udni boršt.
S seboj je vzela pečena piščeta in šartelj.

Nežika je prišla do gozda in gledala na
znamenja v smrekah. Po njih je našla stezo in
grad. Ko je hotela skozi velika grajska vrata, sta
planila nanjo dva divja psa in bila bi jo raztrgala, da jima ni vrgla
piščancev v žrelo. Tako jima je ušla in zaprla za seboj vrata. Klicala je
potem po hodniku pa ni bilo žive duše. Poskusila je in odprla vrata na hod-
niku in obstala: velika soba pred njo je bila polna obleke, kožuhov, kap, avb,
bal sukna in platna. Odprla je drugo sobo in videla po stenah in mizah
polno orožja. Puške in pištole, tuli in meči, sablje in čekane — vsega je bilo
polno po kotih in stenah. Nežika je odprla še tretja vrata in se zavzela:
v koških po mizah so bili uhani in sklepanci, prstani in vseh vrst verižice,
prstani, zaponke in zapestnice, posode in peharji — vse zlato in srebrno,
vse v svetlih kamenčkih. Zdaj je Nežika videla in verjela, da si bo tu res
lahko izbrala lep dar in kar ugibala je, za kaj bi prosila — pa se je spom-
nila, da je še več vrat. Odprla je četrta vrata in zastala... Nič se ne
ustrašite, otroci, če vam povem, kaj je Nežika tu videla. Tu je bila kuhinja,
toda namesto loncev je ležalo na ognjišču par krvavih glav, sredi kuhinje
je pa stal čok s krvavo sekuro, po tleh je bilo pa vse krvavo in pod klopjo
ob steni je ležal mrlič... Nežika je bila vsa trda od strahu. Zbežala bi bila,
pa ni mogla... Naenkrat je zaslišala hojo in govorjenje in jok... Stisnila
se je pod klop in se skrila za mrličem. Komaj pa se je skrila, že je prišlo
noter dvanajst študentov in privlečejo lepo gospo, ki se je vsa bleščala v
zlatu, in za njo še gospoda in otrok. Gospa je morala položiti roko na čok,
pa ji je odsekal prvi študent-ropar prste. Mezinec s prstanom je padel prav
pred Nežiko. Nato je odsekal gospe glavo, slekel gospoda, pa umoril tudi
njega in otroka. Potem je rekel glavar:

»Tako bomo naredili tudi z Nežiko, ošabnico, kadar pride k nam! Bo
že videla, kaj se pravi hoditi k roparjem v vas. Jutri pospravite tukaj:
obleke v oblačilnice, zlato v draguljarnico! Kmalu odpeljemo vse na sejem
v Zagreb. Potem boste počistili v kuhinji, da ne spozna Nežika, ko pride,
pri kom da je. Nocoj bomo pa še izpraznili sodčke pri Nežkinem gospodarju.
Šla sta gospodar in gospodinja v Ljubljano in se ne bosta vrnila dva dni.
Zdaj pa brž kosilo in potem bomo malo pospali!«

Roparji so šli ven, a Nežika je čakala v strahu ob mrliču. Roparji so
začeli peti in trkatj s kozarci in potem so zaspali. Nežika je pa odprla okno,
opazila, da je na drugi strani gradu in da segajo veje velike smreke do
okna. Izročila se je Bogu, se pognala na smreko, splezala dol, se ozrla po

solnecu in srečno našla pot iz gozda na cesto in potem domov. Skrbno je doma zapahnila vsa vrata in okna in čakala s sekiro pri vratih.

V mraku je res prišel voz in na njem dvanajst studentov-roparjev. Glavar je potrkal na vrata in zaklical: »Odpri, Nežika! Mi smo, tvoji prijatelji!« Nežika se ni oglasila. Glavar je stresel vrata, stresal okna, pa kričal: »Ako ne pridemo skozi vrata, pa pridemo pod vrata.«

Roparji so začeli kopati pod pragom, in kmalu je bila luknja tolika, da je lahko zlezal človek pod prag. Prvi je šel v luknjo najmlajši — pa se ni utegnil ogledati — mahom mu je odsekala Nežika glavo in potegne truplo v hišo. Ker ni bilo nič glasu od prvega, mu hitro sledi drugi, za tem tretji, četrti... Vsem je odsekala Nežika glave. Ostal je le še glavar.

Zdelo se mu je čudno, da ni nobenega glasu od tovarišev, pa je previdno pomolil glavo pod prag — samo uhelj mu je odrobila sekira — pa je skočil nazaj in na voz in se odpeljal. Nežika je pa zadela prag in šla v bližnjo vas. Kmalu so se zgrnili ljudje in prišli so tudi vojaki iz Ljubljane. Nežika jim je pokazala pot do gradu roparjev in tam so vojaki pobrali vse pokradeno blago in so porušili grad.

Nežika je dobila po tem toliko daril, ker je bil kraj rešen roparjev, da je postala čez noč bogata. Ni hotela biti več v službi v tako nevarnem kraju in je šla za natararico v Ljubljano. Gostilna »Pri konju« ob Koroški cesti je bila zmiraj polna gostov. Prihajal je kesneje tja tudi neki trgovec iz Ogrske, pa ni dal nikdar svoje kučme z glave — da se ne bi prehladil, je rekel. Ta trgovec je zasnubil Nežiko in ona je bila zadovoljna. Dogovorili so se za dan poroke in napravili malo pojedino pred poroko. Zvečer je spremila nevesta Nežika svojega ženina do vrat — pa se je udaril ta zaročenec ob rožanec v glavo in kučma mu je padla z glave. Grdo je pogledal Nežiko, zaklel in šel. K poroki je pa drugi dan spet prišel. Pri pojedini je bilo polno gostov, ki so hoteli videti junaško deklico, preden jo odpelje Oger. Dosti so govorili, nevesta pa je sedela le tiha in bleda.

»Zakaj pa ne ješ, nevestica?« je vpraševal ženin.

»Imela sem hude sanje.« je rekla.

»Pa povej, kaj se ti je sanjalo,« je silil starejšina.

»Sanjalo se mi je, da sem šla v gozd k roparjem. Tam je bil glavar — veste tisti, ki mi je ušel, ko sem mu odsekala uho.«

Ženin je ob teh besedah prebledel in rekel: »Sanje so nemirne krvi spanje. Zapojmo rajši!«

Starejšina je pa branil: »Sanje pred poroko so preroške. Le povej, Nežika, kaj je bilo naprej.« In Nežika je pripovedovala: »Sanjalo se mi je, da je postal tisti glavar, ki mi je ušel, moj ženin, zato da bi me umoril in maščeval svoje tovariše.«

»Kako neumne sanje!« se je zasmelal ženin in se ozrl v vrata. »Pojdiva rajši hitro k poroki.«

Po čem si pa spoznala roparja?« je vprašal starešina in ustavljal ženina.«

»Po ušesu,« je odgovorila Nežika in vzela iz robca uhelj. »Poglejmo, če se ujema na tem ušesu!« Pa je vrgla ženinu kučmo z glave. Ženin je pa potegnil nož, svatje so se vrgli nanj — in Nežika je zmagala dvanajstega roparja. Obesili so ga na Ljubljanskem gradu.



Gobe v dragi.

V kraški dragi
zrasle so gobe rjave
v tihem jesenskem dežju
iz mokre zemljě.

Zdaj proč je vročina:
gobe prahe,
dobre in strupene
rodila je grude črnina.

Bahave, kričave —
so najbolj strupene,
a rjave, nič gizdave,
so slatne še posušene.

Mati nabrala dobrih bo gob,
a ti se varuj strupenih, otrok!
Zakaj so od sestre narode bile vsajene
to vé že Bog.

One niso krive,
če rodě tudi nje božje njive,
one so za zgled,
kako para kričēča barba, kričēci svet.

Pojdi mimo njih, otrok, ne dotakni se jih,
teci pesem zapēt,
ker si skritega strupa otel.

Gobe razpele so dežnike lične
po vsej dragi,
drugih cvetic tu ni
kot samo te čudne gospodične.
Gospodu slavo dajejo tudi gobe,
ko gmajne darujejo nam
ciklamne —
zadnje pušelce
za na grobe.



Kdo je največji bedak?

(Indijska pravljica.)

Brihtnež, Vedež, Modrež in Umnež, štirje učeni možje, so šli po svetu, da bi srečali Pamet. Grede in srečajo vojaka, ki jih pozdravi. Odzdravijo mu in grede dve miljii daleč, ne da bi kateri spregovoril. Ko sedejo k počitku pod drevo, se pohvali Modrež: »Vljuden človek je bil ta vojak! Kako globoko se mi je priklonil!«

»Kaj?!« planejo drugi trije nanj. »Tebe da je pozdravil? Kdo pa tebe pozna?« Brihtnež zavpije: »Meni je bil namenjen pozdrav!« Umnež se zadere: »Mene je pogledal!«

Začnejo se suvati, trgajo si turbane z glav in si skočijo v lase. Kar se domisli Vedež: »Pojdimo za vojakom in ga vprašajmo!«

Tečejo tri milje za vojakom in ga vprašajo, koga je pozdravil? Vojak jim odgovori: »Največjega bedaka med vami.«

Vrnejo se na svojo pot in premišlujejo, kdo izmed njih bi bil največji bedak? Brihtnež se oglasi:

»Pojdimo k braminom (duhovnikom) v bližnje mesto! Oni slovijo radi svoje modrosti, pa nam bodo razsodili.«

Res tako storé. Modri bramini spoznajo, da je ta zadeva zelo resna, pa skličejo veliko posvetovanje. Predseduje véliki bramin in končno odloči:

»Vaš slučaj, dragi bratje, je tako zapleten, da ga ne moremo soditi po kaki postavi, ampak po izkustvu. Treba je, da nam pove vsak od vas, kaj je naredil najbolj neumnega v svojem življenju. Premislite dobro: gotovo ste že naredili marsikaj nespametnega — pa se spomnite, zaradi katerega dejanja so se vam najbolj smejali? Kdor je naredil največjo neumnost, ta bo imel pravico do vojakovega pozdrava.«

Modrež vstane in pove: »Moja žena je imela tako lepe lase, da so se ji vlekli po tleh. Vsi veste, da je ostrižena ženska tako osramočena, da ne sme iz hiše. Kaj šele, če bi bila obrita po glavi kakor mi... No poglejte: Za praznik sem poklical v hišo brivca in sem ženi naročil, naj mu plača — kakor je navada — en pajs (10 par). Moja žena pa, trmasta kakor vse ženske, je dala brivcu dva pajsja. Zdivjal sem in zahteval, da mi vrne brivec, kar mu ne gre — ali pa naj obrije še ženo. Tekel sem za ženo, ki je zbežala iz hiše, jo ujel in jo držal na stolu, da ji je brivec odbril lepe lase. Ni imel namreč po obrazu kaj briti. Žena se je skrila s svojo golo glavo, me je zmerjala in se jokala. Brivec je pa raztrbil povsodi, da je obril učenjakovo ženo. Njeni starši so prigmeli nadme, me pretepli, mi pobrali vse, kar so dali ženi dote in so odpeljali ženo, mene pa zatožili pri braminih. Prinesli so k razpravi ženine lepe dolge lase, in ko so slišali bramini, da sem pustil ženo po glavi obriti zaradi enega pajsja, so izrekli, da sem največji bedak, kar jih je pod solncem. Upam, častita družba, da boste to upoštevali in mi priznali, da gre vojakov pozdrav samo meni!«

Predsednik je dal besedo Vedežu.

Mož se prikloni: »Dostikrat so meni že rekli, da nisem pri pravem umu. Pa vendar se je začudil vsak moj znanec, ko sem nakupil za ves svoj denar peska in kamenja. Neki popotni učeni mož mi je obljubil, da bo spremenil pesek v zlato in kamenje v dragulje. To da se bo zgodilo prvo uro po polnoči o prvem mlaju, potem ko bom jaz obhodil desetkrat po vseh štirih

ta kup kamenja in peska. Prišla je tista noč in jaz sem hodil po vseh štirih, šel desetkrat, šel dvajsetkrat okoli kupa, pa kamen je ostal kamen in pesek je ostal pesek. Še sem hodil in hodil do ranega jutra... Pritekel je sluga in kričal, da mi je odnesel tat perilo, obleko, orožje in pohištvo. Vsa okolica se je smejala — pa reci, častiti zbor, če ne zaslužim jaz vojakovega pozdrava!«

Predsednik se je oglasil: »Pokaži vendar, kako si hodil okoli kamenja!« Vedež se spusti na roke in teka kakor mačka po tleh... Zdaj je dobil besedo Brihtnež:

Imel sem ženo, ki je regljala ves dan in me motila v modrem pre-mišljevanju. Nekoč sem ji rekel, da je največja klepetulja — ona pa meni, da so moški še hujše klepetulje od žensk. Skregala sva se do grda in sva se obvezala za pšenično zrno: kdor spregovori prvi, plača zrno. Naši sužnji so mislili, da sva oba onemela in so poslali po zagovornika, da izžene hudega duha, ki nama je zvezal jezik. Prišli so tudi moji starši in poklicali bramina, da bi nad mano molil. Bramin je pa menil, da pozna drugo pomoč: razbelil je železno palčico in jo pritisnil na moje teme. Zbolelo me je. Moja žena se je že veselila zmage, pa sem vendar molčal. »Posku-simo še pri ženi!« je rekel bramini in se bližal z železom ženinim nogam. Ona je pa zavpila: »Dovolj! Je že res, da govorimo ženske rajši ko moški. Zgubila sem stavo.« Bramin, ki mi je tako človekoljubno ožgal teme, je zavpil: »Torej zaradi stave in pšeničnega zrna pustiš sebi osmoditi teme in ženi noge! Ni ga večjega bedaka, kot si ti!«

Predsednik je dal zdaj besedo Umnežu. Ta je rekel: »Slavni zbor! Upam, da dobim jaz priznanje, ki mi ga odrekaajo moji tovariši. Srečal sem moža, ki je bil videti resen in premožen. Prosil sem ga, naj mi pre-skrbi službo na kraljevem dvoru, ker drugačna služba pač ni za učenega moža. Obljubil mi je in rekel, naj vzamem s seboj tudi svoj denar in dragotine. Naložil sem si to in šel za njim, da sva prišla do globokega ribnika. Tam mi je mož rekel: »Sleci in okoplji se — ne moreva prašna v mesto. Ko se ti okoplješ, pojdem jaz v vodo. Grem res v vodo in plavam okoli — pridem iz vode — a ni bilo nikjer ne častitljivega moža in ne moje obleke... V silni sramoti sem se vrnil domov in velika je od takrat moja revščina.« — — —

Dolgo so se posvetovali bramini. Sodba je bila ta: »Vsak od vas je popolen bedak. Razdelite si torej bratovsko vojakov pozdrav: vsakemu gre četrt!«



Od kaše do kaše.

»Kaša je otroška paša.« tako so rekali Židanova mati, kadar so postavili skledo kaše na mizo, ob kateri je ždelo šestero otrók. To je bilo približno šestkrat na teden in sicer trikrat na teden za obed, trikrat pa za večerjo.

Da so se otroci šestkrat na teden radi tega kisló držali, Židanove mame ni motilo. Ako je kateri pogodrnjal in se kujal, so rekli: »Kadar si boš sam kruh služil, boš jedel obaro ali pečenko — ali kar boš hotel. Zdaj pa še neslanega kropa ne zaslužiš, kaj šele mlečne kaše, ki je taka, da bi jo sami nebeški angeleci jedli, ko bi jo imeli.«

To je držalo. Otroci so umolknili in jedli.

Le Maks je ni mogel. Pot ga je oblival, ko je založil in neznansko dolgo zvečil vsak zalogaj. Svoj cinasti krožnik s kašo je obračal, sukal in vrtel. pihal vanj, risal z žlico po kaši, delal iz nje gore in predore, piramide in druge slične reči, le jesti je ni mogel.

Nekega zimskega dne, ko je bila spet kaša za obed in je Maks že vse poskusil, kar se da iz kaše narediti, so se mati hudo razjezili: »Izbirčnost grda ti taka!« so dejali. »Kako se spakuje in norčuje iz daru božjega! Pa ti rečem to, da ne dobiš drugega, dokler te kaše ne sneš! Pa če je tri dni ne sneš, pa tri dni drugega ne dobiš, da boš vedel! O še rad jo boš jedel, pa če ti jo bo pes na repu prinesel!«

Ostalim otrokom se je ustavila žlica na sredi poti med krožnikom in usti. To je bila strašna groznja. Joj, »pa če bi jo pes na repu prinesel!« ...

Maks je prisluhnil. Debelo in mokro je pogledal v mater, rekel pa ni nič. Vzel je svoj krožnik in odšel iz hiše v vežo. Iz veže se je čulo ropotanje žlice, hlastno zajemanje in mlaskanje.

V hiši je bil molk. Otroci so tiho zajemali in oberoč se počasi jedli. Mati so sedeli vsi strogi med njimi in pitali najmanjšega.

Nič ni dejal, samo krožnik je porinil pred mater in ko so ga vprašali, če hoče še, je samo pokimal. Naložili so mu iz sklede, on pa spet v vežo. In spet se je

Kmalu je vstopil spet Maks ves vroč in žarač, toda s praznim krožnikom. čulo samo hlastno zajemanje in mlaskanje in kmalu je prišel Maks spet z praznim krožnikom v hišo.

»Nu, vidiš Makseljček, da gre!« so se razveselili mati. Bratci in sestra so mu ponujali še vsak svoje ostanke. »Nu, če ste siti, pa naj Maks še vaše pospravi, če hoče« so dejali mati.

Z vseh krožnikov so postrgali na Maksovega. Maks pa spet v vežo, in še preden so mati nehali pitati najmanjšega, je bil že spet v hiši in je postavil prazen krožnik na mizo.

»Ali ti v veži bolj diši ko v hiši?« so vprašali mati.

»Prej se shladi,« je menil Maks.

Tako je srečno končal obed in mati so bili zadovoljni, da se je Maks z kašo sprijaznil.

Bil je to oblačen zimski dan. Popoldne je pa začelo polagoma snežiti. Otroci so se igrali okrog peči, mati je šivala ob oknu.

»Čudno, kaj imajo danes vrabci okrog hiše — kak vrišč delajo!« so rekli mati. Ko pa so pozneje hoteli iti v kuhinjo po malico in so stopili iz hiše v vežo, so glasno vzkliknili. Vežna vrata so bila priprta, v veži pa je bil cel trop vrabcev, ki so se ob njenem pojavu z glasnim vriščem razbežali po vsej

veži ter begali semtertja. A le malo jih je našlo pot skozi priprta vrata v zlato svobodo. Tudi otroci so se vsuli na njen krik iz hiše v vežo.

Deset minut je trajal divji lov v veži. Zvečer je bila pa za večerjo ptičja obara z krompirjem v oblicah.

Maks je pa ni jedel. Nekaj ga je tiščalo.

Ko so drugo jutro Židanova mati pometali vežo, so ugotovili, da Maks kaše ni snedel, ampak je vso vežo ob robu pri tleh ometal z njo kakor z malto. To je lahkožive in požrešne vrabce zvalo v vežo, kjer jih je dohitela smrt.

Zdaj so mati vedeli, kaj je Maksa ob obari tiščalo. Ne kaša, ampak zavest, da je zaničeval božji dar.

Storili so svoje, da je Maks še tudi za kašo prosil.

//

Gustav Strniša:

Jelka.

*Solčni žarek, svetla roka,
me v daljave vabi,
jelka se smeji visoka
in po žarku grabi.*

*Tiho steza svetle veje,
ki smaragdno se blesté,
v sencí škratelj se ji smeje,
polžek kaže ji rogé.*

*Solčni žarki daleč, daleč
se pod nebom dvigajo,
tu in tam samo poredno
mimo jelke švigajo.*

//

Fr. Pengov:

Zakaj imajo pujski zavite repke?

Nekoč pride hudobec h kmetovalcu in mu pravi: »Mož, jaz lahko pomečem vse tvoje pujske čez streho svinjaka.«

»To ni taka umetnija,« meni gospodar. »to znam tudi jaz,«

»No, pa poizkusi!« ga pozove vrag.

Gospodar se kar nič ne obotavlja, ampak se takoj loti dela. Toda samo pri enem preišču se mu je posrečilo, da ga je zakotalil preko strehe

»Ali vidiš, kakšen bahač da si,« se mu roga hudobec. »A zdaj poglej mene!«

In satan vzame pujsa za pujssem, napravi vsakemu zanjko na repu, da ga lažje drži, pa zavilhti drugega za drugim in pomeče vse po vrsti čez streho.

Od tedaj nosijo pujski še vedno tako dražestno prisvedrane repke.

Učiteljeva beseda.

Zunaj je vršalo po zraku, težke kaplje so nalétale in tolkle na okna, v prvem nadstropju so ropotali otroci in vlačili po tleh svoje igrače, da se je tresel strop nad glavo in je odletal belež.

»Ni nocoj dobro popotniku, ki ga je ujelo takšno vreme na cesti,« je dejala mati svojim trem otrokom in se ozrla proti oknu.

»In koliko jih je zunaj, mati,« je odgovoril starejši sin. »Morajo biti zunaj! Brez potrebe ne hodi sicer nihče ven v takem vremenu, toda ako kliče dolžnost, se je treba odzvati brez pomisleka.«

»Prav praviš, sin, marsikdo je zunaj, ki bi bil rad na našem mestu zdaj. Kako je udobno v ozki sobi! Človek kar sanja. Davno minuli časi hitijo mimo njega, budi se spomin za spominom. Vidite, kar hipoma je stopil zdaj pred moje oči vaš dobri pokojni oče. Slišim ga, kako govori, kako pripoveduje o onih davnih lepih časih, ko je začel hoditi v šolo.«

»Prišel je čas, ko sem začel hoditi v šolo, ki je bila v sosednji vasi, oddaljena nekako pol ure. Ker sem hodil ob nedeljah tja tudi k maši, sem po obrazu že prej poznal tedanjega tamošnjega učitelja gospoda Kosopoljskega. Bil vam je to resen mož v najboljših letih, velik in suh, a do sredi prsi mu je segala gosta črna brada, semtertja že pretkana s kako belo nitjo. Izpod visokega čela mu je zrlo dvoje velikih, temnih oči, ki pač niso znale pogledati hudo, tudi ako so se včasih usipale na nas poredneže zaslužene grajalne besede. Videti je bilo, da so samo besede; oči so kazale vedno, da je bila pri možu celo v takšnih besedah skrita velika ljubezen. A vendar sem šel prvi dan nezaupno v šolo, toda potem nikdar več. Pot v šolo mi je postala najljubša; tisti časi so neizbrisno zapisani v mojem spominu. V šolo je prihajal tudi gospod župnik, častljiv starček, ki smo se ga otroci vselej razveselili, kadar je prestopil šolski prag. In kadar je odhajal, smo se kar usipali za njim: vsak je hotel biti prvi pri njem, vsak je lovil njegovo roko, da bi jo poljubil. Starček se je smehljaj in se otesal, semtertja je tudi v šali tega ali onega povlekel za uho ali za lase, a komaj se je priril do izhoda. Toda med poukom se ni ganil nihče: vsi smo zrlí kakor zamaknjeni v njegovo obličje in vlekli na ušesa njegove rahle, poučujoče besede... Hodil sem torej v šolo dan za dnem, učil sem se z veseljem, nobena reč se mi ni zdela težka. Z lahkoto mi je šlo vse v glavo, da so me zavidali tovariši, ki niso imeli takšnih darov. Ali bili so to samo predmeti, ki so bili predpisani v šoli, ki so me zanimali vsak po svoje in zlasti zato, ker se mi je obetaló, da bom lažje živel, ako si jih prisvojim, da ne bom s tem znanjem pomagal le samemu sebi, ampak tudi svojcem. Toda nekega dne je prišlo zraven še nekaj drugega, nekaj lepega, česar še ni do tistikrat čulo moje uho, nekaj takšnega, kar je učinilo, da je vstrepetaló v prsih moje srce, da se je zasanjala mlada duša v nebesne višine. Padla je hipoma in nenadoma mrena raz moje oči, izpregledal sem, in jasneje in jasneje je trepetala pred njimi prelestna svetloba, svetloba, kakršno so zrlí samo še pastirji okoli hleva v oni blaženi noči, ko se je odprlo nebo in so se začuli glasovi: »Slava Bogu na višavi in mir ljudem na zemlji!« In vse to je učinila edina beseda iz ust ljubljenejšega učitelja, beseda izgovorjena o pravem času, izgovorjena z veliko ljubeznijo in spoštovanjem. In ta beseda je bila beseda »domovina«. Kakor zgine megla ob prihodu solčnih žarkov in zažari pred vzradoščenim očesom svetla pokrajina daleč gor do visokih gorá in še čez, tako so hipoma tistega dne zginile ozke meje,

ki so tesnile moj razgled, in oko je začudeno zazrlo nepoznan velik svet, ki je vzniknil pred menoj kakor v čudoviti prelestni bajki. Domovina, domovina! Zavedel sem se, moje učenje je zadobilo drugačen cilj, ki mi je zablščal v daljavi, oblit s svetlimi žarki vzhajajočega solнца, cilj, ki je po njem zahrepenela z vsemi silami moja mlada duša. In oklenil sem se z vsem svojim bitjem in žitjem svojega učitelja, ki mi je zdaj postal pravi prijatelj, ki sem v njem zrl utelešeno vse lepo in blago, kar ima priti lepega in blagega nad našo domovino. »Učite se, da boste mogli kedaj koristiti svoji domovini, da boste možje, kakršnih ona potrebuje! Vsak po svoji moči, a vsi skupaj in v trdni slogi, in cvesti mora in rasti, da je ne premaga škodoželjni in zločesti sosed,« tako nam je govoril, tako nas je užigal, in njegovo oko je plamtelo v svetem ognju in njegov glas je zvenel prepričevalno in proroško. In kakor učitelj, tako je govoril tudi stari župnik, roko v roki sta hodila pred nami in iz njiju je izhajala toplota ter vnemala naša srca. Dolgo sta delala, a zdaj že oba počivata na samotnem pokopališču vrhu griča. Prvi se je ločil župnik, a kmalu za njim se je napotil tudi učitelj Kosopoljski. Tam ležita, a nista umrla: njiju duh še dandanes plava nad vasjo in bo plaval še nad poznimi rodovi.

Mati je utihnila, a zunaj je vedno bolj razsajala nevihta, stresala so se okna in tulilo je ob vogalih. Malemu Milanu pa so se svetile oči kakor bi sijalo najlepše solnce. Morda je bilo danes prvič, da se je zganilo v njegovem srcu to, kar se je zganilo pred toliko leti v srcu njegovega očeta pri besedah pokojnega učitelja Kosopoljskega. Morda je ta dan prvič padla v njegovo dušo iskra domoljubja, da je v njem mogočno tlela vse njegovo poznejše življenje.



Svjatoslav:

Škrat in angel.

*Skrival je škrat Dobrodej
v skalnatih gorah zaklade,
vriskal je po gozdnih stezah,
zabljal potnike v prepade.*

*Karal ga je daljni Bog:
»Škrat moj, segaš previsoko!
Rogal se je Dobrodej:
»Kdo ima močnejšo roko?«*

*Bog je angela poslal:
v prvem udaru ogenj sine,
v drugem škratec zaječi,
v tretjem udaru v brezno izgine.*

*Zdaj je svetel črni gozd.
Bog ve, kam so šli zakladi,
morda jih je škrat zakril,
morda vzeli jih prepadi.*

Drobiž.

(Zbral prof. dr. Valter Bohinec.)

Pod blejskim gradom so ujeli štiri medvede.

Ta je pa bosa, boste rekli, okrog Bleda vendar ni medvedov! Če bi tujci kaj takega slišali, si gotovo ne bi več upali na sprehod v blejsko okolico. Počasi, otroci! Danes medvedov tam ni več, v prejšnjih časih so pa bili in so kmetom večkrat napravili veliko škodo na polju in med živino. Leto 1515., ki je tudi zaradi kmetijskega upora znamenito v naši zgodovini, je bilo za Bled posebno hudo, ker ni bilo v pomladnem času skoraj noči, da niso medvedje odnesli kako ovco ali pomandrli žitno polje. Gospodarji blejskega gradu so bili takrat briksenski škofje. Njihov upravitelj Jurij Puhajnski (Jörgen von Puchain) za svoje podložnike ni imel srca in se tudi ni ganil, ko so mu kmetje tožili o škodi, ki so jo delali medvedje. Zato so si pomagali kmetje kar sami in posrečilo se jim je, da so nedaleč od gradu ujeli štiri medvede, in sicer dva stara in dva mlada. Prodali so jih v Radovljico. — Na Gorenjskem so ubili kmetje zadnjega medveda menda okrog l. 1860. pri Ratečah. Na Krasu so bili pa še pred petdesetimi leti kosmatinci prav pogosti. Saj se je večkrat dogajalo, kakor pripoveduje pisatelj Hinko Dolenc v svojih spisih o kraških gozdovih, da je medved preplašil otroke, ko so šli nabirat jagode. Danes je medvedov v notranjskih in dolenskih gozdovih le še malo, morda še največ v kočevski okolici. Vendar se zgodi tam še prav vsako leto, da ustrelijo kakega medveda.

Najvišja gora v slovanskem svetu ni morda naš Triglav (2865 m), ki je sicer najvišja gora Jugoslavije, in tudi ne Musala, ki je najvišji vrh Bolgarije in obenem Balkanskega polotoka sploh. Mnogo višje vrhunce pozna širna Rusija, ki sega na jugu globoko noter v Srednjeazijsko višavje; saj je Pamiř »strega sveta«, v ruski posesti. Doslej so mislili, da je Pik Kaufmann, ki so ga sedanji ruski mogotci prekrstili v Pik Ljenin, najvišji vrh ruske zemlje (7100 metrov). Zdaj je pa dognala alajsko-pamiřska ekspedicija, ki so jo podvzeli leta 1928. ruski in nemški učenjaki, da je še višja gora Garmo, ki dviga svoje teme v višino 7500 m in je torej skoro za višino Mont Blanka, namreč za 4657 m višji od Triglava. Razume se, da je pokrita z več-

nim snegom in ledom. V dolini pod njo je ekspedicija odkrila tudi doslej neznan ledenik, Fedženkov ledenik, ki je dolg 77 km, torej prav toliko, kolikor meri železniška proga od Ljubljane do Kočevja. Je to največji ledenik na svetu, če izvažamo tiste, ki pokrivajo pokrajine ob severnem oziroma južnem tečaju.

Ptič, ki vedno žvižga. V Egiptu živi ptič deževnik (*Charadrius spinosus*), ki ima na vsaki strani peruti pod perjem po en trn, in ki neprestano žvižga noč in dan. Arabska pripovedka ve o njem tole: Nekoč so imeli ptiči slavnost na čast Alahu, ki jih je povabil k sebi. Vsi so prišli, le deževnika ni bilo blizu. Šele čez nekaj dni se je prikazal in povedal v svoje opravičilo, da je med tem časom spal. Alah se je razsrdil in ga kaznoval s tem, da mu je dal pod peroti na vsako stran po en trn. Kadar hoče deževnik zapati, ga zbodeta oba trna, in tako zdaj leta brez prestanka in miru vedno okrog ter žalostno žvižga noč in dan.

Dežela brez kamenja. Vrednost stvari zavisí od njene redkosti. To nam dokazuje tudi sledeče dejstvo: Po širnih nižinah najjužnejšega dela Amerike ni na stotine kilometrov daleč nobenega kamenja, in je kamen tam taka redkost kot pri nas demant. Divjaki teh dežel sploh ne vedo, kaj je kamen. Ako jih zanese usoda v take kraje, da vidijo kaj kamenja, se temu zelo čudijo in si ga nalože kot najdragocenejše blago, da ga odnese domov.

Od kod ima Kanada svoje ime? Kakor znano, je odkril Ameriko Krištof Kolumb v oktobru l. 1492. in sicer s tem, da je pristal ob obali otoka Guanahani (najbrž današnji Watlingov otok). Celino Amerike je dosegel veliki Genovežan šele l. 1498. in sicer ob južnoameriškem obrežju. Še leto prej pa je stopil na tla ameriške celine daleč gori na njenem severu potovalcem John Cabot, kakor ga običajno imenujemo, dasi je bil po rodu Benečan in se je pravilno imenoval Giovanni Gabotto. Bil je zelo razočaran, ko je videl, da je tamošnje ozemlje silno pusto, mrzlo in neprijazno in da v njem ne bo našel zlata, kakor je pričakoval. Domačini Indijanci so ponovno slišali, kako so Cabotovi španski tovariši — Španci so bili takrat najboljši mornarji sveta — v jezi vzklikali: »Aca nada, aca nada!« Po naše bi to pomenilo: »Tu ni dobiti ničesar!« V svoje veselje so potem videli, kako so vznevoljeni potovalci brž zapustili obalo in odjadrali. Indijanci so takrat videli prvič bele in bradate ljudi, zato so si ta

dogodek zapomnili prav dobro. Ko so l. 1542. pristali ob isti obali francoski izseljenci pod vodstvom Jakoba Cartiera, so se starejši spomnili španskih besedi. Zagnali so se proti začudenim Francozom ter kričali iz vsega grla: »Aca nada, aca nada!« Vendar to ni nič koristilo. Francozi so deželo osvojili in sčasoma tudi poselili, imenovali so jo pa po nápak razumljenem indijanskem pozdravu. Mislili so namreč, da je to pravilno ime Severne Amerike. Pozneje se je izkazalo, da so bili Cabotovi mornarji s svojim »Aca nada!« v težki zmoti. Sicer je Kanada res mrzla dežela, vendar pa je v južnem delu prav rodovitna in na zahodu bogata rud, medtem ko oživljajo razsežne gozdove srednjih predelov in obrežje Ledenega morja številni kožuharji. Ni čudno, da so segli po tem ozemlju — Angleži. Za časa kralja Jurija II. je nastala zaradi razmejitve med angleško in francosko posestjo v Severni Ameriki vojna in general Wolfe je premagal Francoze v bitki pri Quebecu (l. 1759.). Posledica te zmage je bila pridobitev Kanade, ki šteje zdaj med najzavnejše predele angleškega imperija.

Še nekaj iz Kanade: mesto Vancouver. Med mesti Britanske Severne Amerike, ki jo imenujemo tudi Kanado, se odlikuje zlasti Vancouver. Vzhodno obalo Tihega oceana spremlja od severozahodnega ogla Združenih držav visoko gor do Alaske cela vrsta otokov, ki tvorijo s kanadsko celino pravi paradiz. Tu vlada večna pomlad, rastlinstvo je bujno kot malokje na svetu, morje je vedno temno modro. Dozdeva se ti, da sta podnebje in narava tu zlili v mično enoto veličastvo Alp, divjo resnost norveških fjordov, zelenilo in svežost angleške zemlje, mehke poteze grškega sveta, sočne barve švicarske pokrajine in nedopovedljivo ozračje sredozemskega morja. Mesto Vancouver samo je pravo čudo: pred petdesetimi leti je stala tu revna, iz lesenih koč zgrajena vasica z morda sto prebivalci. Odkar je pa železniška družba Canadian Pacific, ki oskrbuje prekocelinski promet med Atlantskim in Tihim oceanom, določila ta kraj za končno postajo svoje proge, se je mesto razvilo v nezaslišanem podvigu. Danes šteje Vancouver 150.000 ljudi in ima široke ceste z živahnim prometom in bogatimi izložbami. Leži na najkrajši zvezi med Liverpoolom in Vzhodno Azijo ter je za Kanado to, kar je San Francisco za Združene države: okno v Tihí ocean. Posebno ponosni so meščani na svetovno znani Stanleyev park blizu mesta. To je razsežen, tisočleten vrt, ki ga obdaja na eni strani morje, na drugi pa gozd ogromnih cedri in smrek, visokih do 150 m. Pomisli, da je Ljubljanski grad visok le 64 m! V tem gozdu se čutiš prav

pritlikavega in stopaš po njem kakor po razsežni, krasni katedrali!

Tebitanci ne marajo tobaka. Tibetanci so prebivalci najvišje gorske planote na zemlji, Tibeta. Ta dežela leži v Aziji 4500 do 5000 m nad morjem in je okrog in okrog obdana od še višjih pogorij. Tibetanci so mongolskega plemena in torej sorodni Kitajcem. Kakor ti, so se tudi Tibetanci skozi stoletja branili Evropceem in le z zvižajo se je doslej posrečilo posameznikom priti v to zanimivo deželo. Ali pa s sirovo silo. Angleži so si n. pr. l. 1905. utrli pot do Lase, glavnega mesta Tibeta, s pomočjo strojnih pušk. Kako zelo se skušajo ti gorski prebivalci otrestiti evropskih vplivov, kaže tudi sledeči dogodek. Pred nekaj leti je neka velika angleška tvrdka, ki se bavi s prodajo tobaka, zuprosila tibetsko vlado, naj bi ji dovolila uvoz cigaret v Tibet. Naletela je slabo! V odgovoru, ki ga je dobila iz Lase, je stalo med drugim sledeče: »Dežela Tibet je verno in sveto kraljestvo, kjer bivajo številni bogovi in lame (tibetski menihi). Če bi pri nas pričeli s kajo cigaret, bi bogovi izginili kakor oblaki, v deželi pa bi zavladala nesreča. Smrad, ki bi se širil na vse strani, bi nadlegoval ljudi in živino, prinašal bi bolezen, smrt in pogubo, in to bi bilo za naše ljudstvo istovetno z zgubo sreče in blagostanja. Pred vsem tem se moramo varovati in storiti moramo vse za blaginjo celokupnosti. Tibetska vlada ne more nikomur v Tibetu dovoljevati kajenja cigaret. O tem sklepu smo istočasno obvestili indijsko vlado. Sicer bi si Tibet mogel zagotoviti lepe dohodke iz uvozne carine oziroma iz davkov, ki bi jih vlada naložila kadicem, neprimerno večje pa bi bilo trpljenje, bi bile bolezní in nesreče, ki bi jih prinesel v Tibet tobak.« Pismo je podpisalo »celokupno ministrstvo tibetske vlade, »datirano pa je z »22. dnevom prvega meseca v letu gozdnega vlaš.«

Neznana žival. Znanstveniki britskega muzeja so našli pri razkopavanjih v Afriki okostnjak do sedaj nepoznane predpotopne živali. V splošnem je podobna orjaški, do 25 metrov dolgi žirafi. Vrat te pošasti meri skoro 8 m, zadnje noge so 4 m visoke in pleča so se nahajala v višini 7 m od tal.

V Ljubljani so bile od 5. do 8. septembra velike reči: odkrili so spomenik pokojnemu kralju Petru Osvoboditelju. V Tivoliju so peli opero »Gorenjski slavček«, pred nunsko cerkvijo so igrali igro »Slehnere« in 2400 pevcev in pevk je pelo 17 pesmi, ki jih je poslušalo 15.000 ljudi. Prišla je poslušat slovensko petje tudi Nj. Velič, kraljica Marija. Če je kdo izmed vas kaj poslušal in gledal naj mi do prihodnjic napiše, kako je bilo.

Podobnica.

(Janez Ložar, Ljubljana)



Rešilci in imena rešilcev se sprejemajo 10 dni po izidu lista.

Park. (Slika na levi.)

Janez Ložar, Ljubljana.

Poskusi prehoditi v zraven narisanim parku vse poti, a vsako le enkrat, ne da bi pri tem kdaj križal svojo pot!
(Rešitev je več, pokaži le eno!)

Skrita imena.

(Janez Ložar, Ljubljana.)

1. Veliko gre gorčičnih zrn v en lonec.
 2. Zimzelen prištevamo med vedno zelene rastline.
 3. Žejen konj ne gleda motne vode.
 4. Če pride do naselbine lev, stika najprej za živino.
 5. Pošteni ljudje vod nikdar ne kale.
- V vsakem stavku je skrito ime enega zelo znanega slovenskega pesnika.

Vabilo na naročbo.

Solski zvoznec spet poje... Na njegov glas ste se zbrali od vseh strani, da pričnete spet novo šolsko leto. Pri razstanku — o Vidovem — smo vas povabili na delo za naš list, in upanje imamo, da to naše vabilo ni bilo preslišano. Kdor pa še nisi ničesar storil v tem oziru, prav zdaj je še čas, da poprimeš — morda se ti posreči in nam privedeš novega prijatelja-naročnika. Dobro čtivo je zaklad, dobra knjiga resničen, pravi prijatelj posebno še mlademu človeku. Da bo mogel vršiti naš list še uspešneje svojo nalogo, mu je potreben širok krog zvestih naročnikov. Priporočamo se zato vsem dosedanjim naročnikom, in prijazno vabimo k naročbi še nove.

Vrtec s prilogo Angelček (10 števil) stane za leto 1931/32 20 Din, Angelček sam 5 Din. Naročnino sprejema »Uprava Vrta in Angelčka« (Vinko Lavrič) v Ljubljani, Kolezijska ul. št. 1. Čekovni račun uprave ima številko 10.470.

NAŠI RAZGOVORI

Bandeck Viljem:
Očetu za god.

Sredi meseca avgusta
ljubi očka naš,
ko je dosti solnca in rožic,
ti svoj god imaš.

Ker zlata, darov bogatih
ti ne morem dati,
glej, pa vzemi ciklamo rdečo
in poljub, naš očka zlati!

Krajšek Tončka:
Daleč preko mej.

Daleč preko mej,
prek zelenega polja
preko visokih gora
me žene srce.
Tam so sestre, bratje,
naši so.
Vedno nanje mislim,
vedno prosim ljubega Boga.
Naj zasije še svobode solnce
daleč preko mej.

Subelj Anica:
Jesen.

Prišla je lepa jesen,
prinesla je polno žlahtnih sadov,
kar je otrokom veselje.
Primaša pa tudi nam sape studene,
da listje na drevju ovene,
da rožice mro.

Kranjc Tončka:
Lastovička

Ljuba naša ptičica
mlada lastovičica,
z juga priletela si,
pela si nam dolge dni,
ko pa tebe več ne bo,
bo moje srce žalostno.

Bandeck Viljem: Hvala za pisemce in pozdrave. Šest let že čitaš in si naročen na Vrtec in Angelček; tudi, ko si že zapustil šolo in stopil v življenje, si ostal naš prijatelj. Ostani dober fant, da te bo vesel tvoj ljubi očka in vsi ljudje.

Kranjc Tončka: Boš pa spomladi vesela, ko pridejo lastovke spet nazaj, kaj ne? Sicer pa vem, da si tudi jeseni in pozimi prav vedra, vesela deklica. Pozdravljena!

Kukovica Ivan: Pa res nismo zamerili, da si pisal. Le verjemi, da nam je celo drago in všeč, če se oglasiš še in še. Pesmiči Jutro in Večer homo še priobčili.

Subelj Anica: Pozdrav vsem pridnim Sostrčanom. Počasi pridejo i druge pesemce na vrsto. Ej, koliko jih še je, pa kakšnih! Tam v Sostrem, se mi zdi, »en zarod poganja, prerojen, ves nov.«

Vasovalec.